

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2007-2008

25 april 2008

ONTWERP VAN DECREET

**houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring
van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid**

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door de heren Erik Arckens en Johan Verstreken**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Dany Vandenbossche.

Vaste leden:

de heren Erik Arckens, Johan Deckmyn, Werner Marginet,
mevrouw Marie-Rose Morel, de heer Wim Van Dijck;

de heren Carl Decaluwe, Dirk de Kort, Paul Delva, Johan
Verstreken;

de dames Margriet Hermans, Laurence Libert, de heer
Herman Schueremans;

mevrouw Els Robeyns, de heren Dany Vandenbossche, Jo
Vermeulen.

Plaatsvervangers:

de dames Hilde De Lobel, Marijke Dillen, de heren Pieter
Huybrechts, Stefaan Sintobin, Frans Wymeersch;

de dames Martine Fournier, Sabine Poleyn, Tinne Rombouts,
de heer Johan Sauwens;

de heren Karlos Callens, Marnic De Meulemeester, Hans
Schoofs;

de heren Bart Caron, Chokri Mahassine, André Van
Nieuwkerke.

Toegevoegde leden:

de heer Piet De Bruyn;

de heer Jos Stassen.

Zie:

1579 (2007-2008)

– Nr. 1: Ontwerp van decreet

– Nr. 2: Amendementen

INHOUD

Blz.

1. Uiteenzetting door de heer Frank Herman, lid van de voormalige Raad voor Cultuur.....	4
2. Uiteenzetting door mevrouw Sabine Van Cauwenberghe, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG).....	5
3. Uiteenzetting door de heer Tom Troch, Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP)	10
3.1. Situering: een ‘nieuw’ decreet.....	10
3.2. Algemeen standpunt.....	10
3.3. Vlaamse instrumenten als ondersteuning	11
3.4. Protocol VVP-VVSG-Vlaamse Gemeenschap.....	11
3.5. Cultureel-erfgoedconvenant met de provinciebesturen: besteding werkingssubsidie	11
3.6. Indiendatum.....	12
3.7. Operationaliseren van het Fonds voor Culturele Infrastructuur (FoCI).....	12
3.8. Regionaal beleid in het Cultureel-erfgoeddecreet	12
4. Vragen van de commissieleden en antwoord van de sprekers	13
5. Uiteenzetting door de heren Marc Jacobs en Bert Schreurs, (co-)directeurs van FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw	15
6. Uiteenzetting door mevrouw Fran Devos, coördinator Verenigde Organisaties Beeldkunst (VOBK).....	16
7. Uiteenzetting door de heer Johan Vannieuwenhuysse, voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) vzw.....	19
8. Vragen van de commissieleden en antwoord van de sprekers	20

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde op 15 april 2008 een hoorzitting over het ontwerp van decreet houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid. Dit ontwerp van decreet werd reeds eerder, op 10 april 2008, toegelicht door de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel.

1. Uiteenzetting door de heer Frank Herman, lid van de voormalige Raad voor Cultuur

De heer Frank Herman: Het voorgelegde voorontwerp van decreet houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid, hierna het Erfgoeddecreet-bis genoemd, is een belangrijke stap in de verdere ontwikkeling van het Vlaams erfgoedbeleid. Sinds de eerste staatshervorming in de jaren 1970 waarbij cultuur een gemeenschapsmaterie werd, zijn via verschillende decreten in deelgebieden van het erfgoed domein, vele stappen gezet naar het huidige Erfgoeddecreet-bis. De stimulansen van wereldorganisaties zoals Unesco en Europese initiatieven, werden ook in dit decreet snel opgepikt. Dit laatste wordt soms wel eens vergeten.

Het ontwerp van decreet is meer omvattend, meer overzichtelijk, meer inhoudelijk, en meer precies gedefinieerd. Het is een vertrouwenwekkende basis voor het verder implementeren van een integraal en integrerend cultureel-erfgoedbeleid op Vlaams niveau, dat zich steeds meer inschrijft in een Europees kader. Daarbij is het goed eraan te herinneren dat door de Vlaamse en Brusselse bestuurlijke structuren – gewest en gemeenschap – het gewestelijke erfgoedbeleid betreffende het onroerende erfgoed noodzakelijkerwijze apart wordt gevoerd. Voor de geïnteresseerden en betrokkenen, de werkers in het erfgoedveld, vertoont de inhoud van het onroerende en roerende erfgoed een natuurlijke samenhang. De Vlaamse provincies hebben dit probleem niet, want gewest en gemeenschap vallen in hun provincie samen, waardoor zij wel een integraal roerend en onroerend erfgoedbeleid op provinciaal niveau kunnen voeren. Dit Cultureel-erfgoeddecreet-bis heeft alvast het voordeel dat de afbakeningen van de beleidsdomeinen scherper zijn gesteld.

Er is een lange weg gevaren. In de jaren '70 had men op de Vlaamse wateren van het cultureel erfgoed vele schepen, boten en schuitjes, die al dan niet elk hun weg voeren. Sinds het vorige decennium kan men zich in Vlaanderen en in Brussel dankzij meer systematisch onderzoek een beter idee vormen over hoe groot die vloot aan musea, archieven, documen-

tatiecentra, heemkringen, historische kringen enzovoort wel is. Ook in het huidige decreet is deze vaarlijn van onderzoek verder verzekerd. Dat is ook noodzakelijk. In steeds groter detail krijgen we een beeld van de rijkdom, de diversiteit en de grootte van het cultureel-erfgoed domein. Het decreet heeft de ambitie om er een samenhangende vloot van te maken, van zeeschepen tot rivierboten, elk met hun vaargebied. Elk zullen ze kunnen rekenen op de juiste brandstoffen, op radars, op de havens met hun sleepboten en op scheepswerven voor nieuwe vaartuigen, voor renovatie en voor onderhoud. Er werd gekozen voor een kaart die niet louter de Vlaamse zee en binnenwateren aangeeft. De inwaartse verdieping naar Vlaanderen en Brussel, wordt versterkt door een netwerk van verbreding met Europa. Het institutioneel functioneren werd in de voorbije jaren nadrukkelijk opengetrokken door stimulansen tot samenwerking in Vlaanderen en Brussel. In dit decreet zit een wil vervat om bij Europa aan te sluiten. De dubbele strategie om het institutioneel functioneren onlosmakelijk te verbinden met netwerking en samenwerking is in de 21ste eeuw een sine qua non en verdient verdere stimulansen.

Met de toekomst voor ogen maak ik in naam van de voormalige Raad voor Cultuur enkele bedenkingen. Daarna zal ik ten persoonlijke titel, van iemand die al meer dan dertig jaar in vele domeinen van het erfgoed werkzaam is, enkele kanttekeningen maken. Tijdens de voorbereiding van dit decreet heeft de Raad voor Cultuur een aantal opmerkingen geformuleerd, waarmee in dit voorontwerp in grote mate rekening is gehouden. Toch achten we het noodzakelijk dat bij de invulling van de uitvoeringsbesluiten de aangehaalde pijnpunten in focus blijven. Zo is blijvend overleg met de provincies en de steden en gemeenten een absolute vereiste en moet er voeling zijn met en aandacht voor de erfgoedhouders, die erfgoed niet als onderwerp hebben. De forumfunctie en toevoeging ervan aan de collectiebeherende erfgoedorganisaties vraagt om precisering.

Inzake het permanent overleg met de provincies en de steden en gemeenten, is in de takenafspraken en verantwoordelijkheden van de Vlaamse overheid – de landelijke erkende erfgoedinstellingen en -organisaties, de provinciebesturen – regionaal erkende erfgoedinstellingen en -organisaties, de steden en gemeenten – de convenants – een belangrijke stap gezet. De problematiek van depots wordt echter vooruitgeschoven en met onvoldoende daadkracht opgenomen, terwijl het een zeer dringend probleem blijft.

De bouw en organisatie van depots wordt vooral nog teveel als ballast in de negatieve zin beschouwd. Uit Van Dale leren we echter dat naast de negatieve betekenis van waardeloze last, de term ook de posi-

tieve connotatie heeft van stabiliserende last, zoals in een schip. Dankzij de ballast kan het schip veilig en op tijd van punt A naar punt B varen. Goed bewaard en goed ontsloten erfgoed in depots is essentieel. Er zijn bovendien zeer goede voorbeelden waar die verantwoordelijkheid wordt opgenomen. Zo kennen we de initiatieven van de provincie Limburg of de centrale depotwerking van de stedelijke musea van Antwerpen. Het is aan te bevelen dat bij de uitvoeringsbesluiten de takenafspraken tussen de verschillende overheden worden voortgezet en concreet ingevuld wat de depotproblematiek betreft.

Er moet ook voeling zijn met en aandacht voor de erfgoedhouders die erfgoed niet als onderwerp hebben. Het decreet biedt een goede structuur aan organisaties en instellingen die erfgoed als ‘corebusiness’ hebben. Het valt aan te bevelen dat in de uitvoeringsbesluiten de erfgoedorganisaties en instellingen gestimuleerd worden om de aandacht voor het vele erfgoed buiten die erfgoedinstellingen in het vizier te houden. Dit erfgoed mag niet verloren gaan, is vaak zelfs actueel en vernieuwend. Nog te vaak wordt het bij wijze van spreken opgevestigd. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid van boven tot onder, van beleidsmakers tot werkers in het veld.

Ten slotte is een precisering van de forumfunctie en toevoeging ervan aan de collectiebeherende erfgoedorganisaties aangewezen. Niettegenstaande de definitie van erfgoedfora opmerkelijk verbeterd is, valt het aan te bevelen in de implementering van dit nieuwe instrument, om het onderscheid te maken tussen de forumfunctie en de foruminstelling. Hoewel inhoudelijk waardevol, zet het concept van het erfgoedforum spanning op de verhouding met de erfgoedcellen en met erfgoedbewarende instellingen. Ook in dat verband zullen de uitvoeringsbesluiten een oplossing moeten aanreiken.

Ten persoonlijke titel wil ik nog aanstippen dat men vandaag een veel beter zicht heeft op het erfgoedveld en daarom komt de aangehaalde rijkdom, diversiteit en omvang meer tot uiting. Daarnaast echter wordt ook de versnippering zichtbaar. Organisaties of instellingen moeten in onze mediagerichte maatschappij steeds meer inzetten op communicatie indien ze relevant wensen te blijven. Het is een communicatie die in een steeds meer concurrentieel kader wordt gevoerd en die dus de middelen voor de werking met en voor het erfgoed onbedoeld aantast. Een verdere versnippering legt een hypotheek op de toekomst van het erfgoed.

In de erfgoedsector wordt het erfgoed steeds meer als middel dan als doel ingezet. Citymarketing, toerisme, gemeenschapsvorming, jeugdbeleid, sociale acties, zelfs commercieel succes. Dit kunnen maat-

schappelijk positieve insteken zijn als ze eerlijk, ethisch en wetenschappelijk onderbouwd zijn. Het gevaar bestaat echter dat erfgoed louter bevestigend en niet meer bevragend wordt ingezet. Ook de trend om het brede perspectief te verliezen is in recente jaren vergroot. De puur lokale insteken krijgen eigenaardig genoeg in het geglobaliseerde Vlaanderen en Brussel steeds meer de overhand. Een stevige reflectie over de omgang met het erfgoed is continu nodig.

Ten slotte eindig ik in optimisme. Het decreet geeft in verschillende hoofdstukken en afdelingen aan dat men tevens voorbij de Vlaamse gemeenschapsgrenzen wenst te kijken. Dus meer dan wat in afdeling vijf staat over de internationale profilering van de kunstcollecties. Europa is steeds meer nadrukkelijk aanwezig. Dit is een aanbevelingswaardige en verder te stimuleren trend. Zo wordt het gevaar om het aangehaalde brede perspectief te verliezen, nu al door het Cultureel-erfgoeddecreet gedeeltelijk gecounterd.

2. Uiteenzetting door mevrouw Sabine Van Cauwenberghe, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG)

Mevrouw Sabine Van Cauwenberghe: De VMSG wil graag opmerkingen formuleren bij vijf aspecten van het decreet: de aanzet van het complementaire erfgoedbeleid, het cultureel-erfgoedconvenant met de gemeenten, de projectsubsidies, de 1-euro-maatregel en de verhouding van het onroerend goed versus roerend goed.

Bij de aanzet van het complementair erfgoedbeleid brengt het vernieuwde decreet een aantal sectorale decreten samen. Het speelt in op een aantal nieuwe begrippen zoals cultureel-erfgoedgemeenschap en wil tegemoetkomen aan andere uitdagingen uit het veld. Bij de totstandkoming van het voorontwerp van het decreet werd de VMSG zowel door de administratie als het kabinet geïnformeerd en geraadpleegd. Enkel de 1 euromaatregel kwam ook voor ons totaal uit de lucht vallen. Veel van deze bedenkingen werden al aan de minister meegegeven.

Het decreet streeft naar een complementair cultureel-erfgoedbeleid voor de drie bestuursniveaus. Uit het kerntakendebat van enkele jaren geleden ontstond een ambtelijke werkgroep samengesteld uit de drie bestuursniveaus. Deze werkgroep maakte de oefening wat een complementair erfgoedbeleid zou kunnen zijn. Het voorliggende ontwerp van decreet is geïnspireerd op deze oefening. Het is een zoeken tussen enerzijds zelf de krijtlijnen willen uittekenen en anderzijds toch van start willen gaan met een gedragen complementair beleid. Voor de VMSG is dit decreet dan ook een aanzet tot een complementair

erfgoedbeleid. Twee stappen zijn hierin belangrijk. Een eerste stap is het voornemen een protocol tussen de drie bestuursniveaus af te sluiten. Een andere stap is het afsluiten van cultureel-erfgoedconvenants zowel met de lokale als provinciale besturen.

Het voorstel van een protocol handelt in eerste instantie over het toekennen van een kwaliteitslabel aan musea, cultureel-archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken. De indeling van musea en cultureel-archiefinstellingen in een Vlaams, regionaal en lokaal niveau is een ander aspect. Het protocol biedt zo de mogelijkheid om de principes van een complementair erfgoedbeleid te toetsen.

Over het toekennen van een kwaliteitslabel aan een erfgoedinstelling en de indeling van musea en cultureel-archiefinstellingen in een Vlaams, regionaal en lokaal niveau, wees de VVSG de voorbije maanden erop dat de mogelijke financiële gevolgen hiervan niet louter op de gemeenten zouden worden afgewenteld. De financiering van de regionale musea vormde voor ons een probleem. De provincies konden immers niet garanderen dat ze én de financiële verantwoordelijkheid, met name de 50.000 euro voor musea, ingedeeld bij het regionale niveau, op zich zouden nemen én ook de taak om een erfgoeddepotbeleid uit te bouwen.

De laatste wijzigingen van het voorontwerp nemen deze onzekerheid weg. Voortaan sluit de Vlaamse Gemeenschap met de provinciebesturen een cultureel-erfgoedconvenant. De provincies krijgen werksubsidies voor minstens de ondersteuning van musea die een kwaliteitslabel kregen en die door de provincies bij het regionale niveau worden ingedeeld. De uitbouw van een regionaal depotbeleid wordt facultatief. Letterlijk staat er “desgewenst”. Deze erfgoeddepots zijn gewenst. Veel gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden van gemeenten die in februari hun aanvraag voor een nieuwe erfgoedconvenant hebben ingediend en van de Vlaamse administratie voorbije zomer de opdracht hadden gekregen de filosofie van het nieuwe decreet zeker mee te nemen, gaan ervan uit dat de provincies de taak van het ontwikkelen van een erfgoeddepotbeleid op zich zouden nemen.

De wijze waarop de laatste aanpassingen in het voorontwerp zijn gebeurd, toont aan dat deze bevoegdheidsverdeling met de toewijzing van de financiële verantwoordelijkheid niet evident is en zal zijn. De taakafbakening die Vlaanderen met dit decreet initieert, legt de verantwoordelijkheid voor bepaalde taken bij de andere niveaus zonder dat daaraan automatisch meer middelen verbonden zijn.

Op dit moment zijn er ambtelijke werkgroepen gestart rond het toekennen van een kwaliteitslabel voor

musea, cultureel-archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken. De werkgroep heeft de opdracht gekregen deze oefening los te zien van de financiële verantwoordelijkheid. Dat is geen eenvoudige oefening. Een visitatiecommissie bestaande uit vertegenwoordigers van de drie beleidsniveaus zal oordelen of een instelling een kwaliteitslabel krijgt. Deze instellingen moeten beantwoorden aan bepaalde criteria. Voor de musea kan de werkgroep de huidige criteria hanteren die worden gebruikt voor de erkenning. Voor de cultureel-archiefinstellingen is dit al moeilijker omdat er verscheidene archiefinstellingen zijn, zowel private als publiekrechtelijke. Het kwaliteitslabel heeft alleen betrekking op de cultureel-archiefwerking.

Eens een museum of een cultureel-archiefinstelling een kwaliteitslabel heeft ontvangen, kunnen ze vragen om ingedeeld te worden in één van de drie vooropgestelde niveaus. Vlaanderen ondersteunt de landelijk ingedeelde musea en cultureel-archiefinstellingen. Voor de indeling bij het lokale en regionale niveau wordt er gekeken naar de respectieve besturen.

De Vlaamse Gemeenschap zal de erkende musea, ingedeeld bij het basisniveau of het regionale niveau niet meer rechtstreeks subsidiëren. De werkingssubsidie van 12.500 euro die pas sinds 2006 aan erkende musea van het basisniveau wordt gegeven, komt daardoor op termijn te vervallen. Er is in een overgangsmaatregel voorzien: gedurende één beleidsperiode van zes jaar, van 2009 tot 2014, zal nog een jaarlijkse werkingssubsidie van 12.500 euro worden toegekend. Doordat de ondersteuning van erkende musea die zijn ingedeeld bij het basisniveau voortaan tot de verantwoordelijkheden behoort van de lokale besturen wordt deze subsidie, ook van de private, toegevoegd aan het cultureel-erfgoedconvenant. Zolang er geen cultureel-erfgoedconvenant is gesloten, wordt de subsidie rechtstreeks aan het museum uitbetaald tot 2014. Het huidige aantal erkende musea op basisniveau is klein: veertien op honderden kleine musea in Vlaanderen. Pas sinds 2006 ontvangen deze musea van Vlaanderen een subsidie. De meerderheid van de musea in Vlaanderen zijn echter niet-erkende musea. En naast musea kunnen voortaan ook alle archieven met een culturele archiefwerking een kwaliteitslabel aanvragen, dus ook gemeentearchieven. Vlaamse financiële ondersteuning kunnen de instellingen krijgen via het erfgoedconvenant.

Ook voor de subsidie van erfgoedpublicaties van erfgoedverenigingen wordt hetzelfde principe toegepast. Zolang er geen cultureel-erfgoedconvenant is gesloten, wordt de subsidie rechtstreeks aan de verenigingen uitbetaald. 2014 is ook het laatste jaar waarvoor de subsidie wordt toegekend. Nadien

wordt verwezen naar de middelen die de lokale besturen kunnen krijgen via een cultureel-erfgoedconvenant.

Het al dan niet hebben van een erfgoedconvenant wordt dus cruciaal voor gemeenten met erfgoedinstellingen en erfgoedorganisaties. Ook het verkrijgen van projectsubsidies wordt moeilijker. Volgens dezelfde logica zal de Vlaamse Gemeenschap enkel subsidies toekennen aan projecten met een landelijke reikwijdte, uitstraling, doelgroep of voorbeeldwerking. De mogelijkheid voor zowel landelijke, regionale als lokale erkende musea om projectsubsidies aan te vragen ter versterking van de basisfuncties, vervalt.

Het decreet vermeldt dat het sluitstuk van het protocol tussen de drie bestuursniveaus zal bestaan uit afspraken over projectsubsidies, over beleidsoverleg, over samenwerking en informatie-uitwisseling. Voor de VVSG is dit sluitstuk, en met name de afspraken over de projectsubsidies, even belangrijk als het protocol zelf.

Het cultureel-erfgoedconvenant is zonder meer een succesinstrument en het instrument bij uitstek om het lokaal cultureel-erfgoedbeleid te ondersteunen. Zoals ook de memorie van toelichting stelt: “Het lokale niveau is het best geplaatst om nieuwe initiatieven te detecteren, op te pikken en te begeleiden in een mogelijk groeiscenario.”. Elke stad en elk intergemeentelijk samenwerkingsverband zal de meerwaarde van dit instrument beamen. Het spreekt dan ook vanzelf dat Vlaanderen er verder op wil inzetten.

De subsidies voor een lokaal cultureel-erfgoedbeleid verlopen voortaan enkel via het erfgoedconvenant. Naast de erfgoedcel, die het lokale veld ondersteunt door projectmatig te werken, moet de subsidie-enveloppe van het cultureel-erfgoedconvenant worden gebruikt voor de ondersteuning van de lokale erfgoedactoren: musea, archieven, heemkringen en andere erfgoedverenigingen, de Erfgoeddag, erfgoedpublicaties enzovoort. Het is dan ook heel belangrijk dat het groeiscenario van deze cultureel-erfgoedconvenants wordt verzekerd, zodat de steden en gemeenten die zich hierop voorbereiden daadwerkelijk worden beloond. De opvolging van het groeiscenario is voor de gemeenten cruciaal.

Bij de aanvragen voor 2009 zijn er vier nieuwe kandidaten. Het intergemeentelijk samenwerkingsverband Kempisch Landschap met de gemeenten Vorselaar, Olen, Grobbendonk, Lille, Nijlen, Herentals en Herenthout, en de steden Aalst, Halle en Lier. Het huidige decreet voorziet het volgende: “De Vlaamse Regering kan elk jaar beslissen het aantal erfgoedconvenants te vermeerderen met drie.”. De beperking van het aantal erfgoedconve-

nants is in het huidige voorontwerp weggelaten, maar of er ook meer aanvragen voor een cultureel-erfgoedconvenant worden beloond, is een andere zaak. Sinds 2005 zijn er maar zes erfgoedconvenants bijgekomen, waarvan vier met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Een aantal steden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden hebben dus enkele jaren moeten wachten voor ze gehonoreerd werden. Voor de volgende selectieronde zijn er vier nieuwe kandidaten. Omdat het cultureel-erfgoedconvenant de enige manier wordt om financiële ondersteuning van het lokaal cultuurbeleid te krijgen, bereiden ook andere steden en gemeenten zich voor, alleen en intergemeentelijk. De VVSG hoopt dat de gemeenten en de steden die extra inspanningen leveren voor het afsluiten van een erfgoedconvenant, voor hun inspanningen worden beloond. De onzekerheid over het al dan niet financieel beloond worden, fnuikt vaak de lokale ambitie. De VVSG vraagt dat wachtlijsten worden vermeden en dat kandidaten die aan alle criteria voldoen, worden gehonoreerd.

Een ander belangrijk aandachtspunt is de verruiming van het convenant. De opdracht van het cultureel-erfgoedconvenant wordt uitgebreid. Naast expertisewontwikkeling, de ontwikkeling van methodes voor de ontsluiting van cultureel erfgoed en het organiseren van activiteiten rond sensibilisering, communicatie, culturele ontsluiting en promotie komt er nog een belangrijk takenpakket bij, met name de ondersteuning van de lokale cultureel-erfgoedactoren. Deze ondersteuning kan gebeuren “door logistieke, financiële en personele middelen te verstrekken”.

De memorie van toelichting verduidelijkt wat de extra ondersteuning van de lokale cultureel-erfgoedactoren zou kunnen inhouden. “Het extra personeel en het profiel van de cultureel-erfgoedcel worden bepaald op basis van de noden en behoeften in het lokale cultureel-erfgoedveld en op basis van de keuzes die de gemeente of de gemeenten maken voor het uitvoeren van een geïntegreerd en integraal lokaal cultureel-erfgoedbeleid.”. We hopen dat de openheid en het maatwerk die de Vlaamse administratie nu nastreeft, ook voor dit nieuwe aspect zal gelden. Het wordt immers opnieuw een uitdaging voor de gemeenten.

Voor de intergemeentelijk samenwerkingsverbanden wordt die extra taak, de ondersteuning van de lokale erfgoedactoren, een moeilijke oefening die nog meer voorbereiding en afstemming zal vragen dan voor één stad of gemeente het geval is.

Nog een tweede nieuw aspect van het cultureel-erfgoedconvenant is de financiering van een cultureel-erfgoedforum. Dat behelst een erfgoedorganisatie waarin een integraal en geïntegreerd beleid tot

uiting komt. Zo'n organisatie brengt het verhaal van een stad of gemeente en maakt daarvoor gebruik van het lokale erfgoed en de verschillende hedendaagse cultureel-erfgoedpraktijken. Omdat deze ontwikkelingen nieuw zijn, wordt deze toevoeging aan het cultureel-erfgoedconvenant stapsgewijs ingevuld. In een eerste beleidsperiode tot 2014 worden de middelen voorbehouden voor cultureel-erfgoedfora in Antwerpen, Gent, Brugge en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De keuze voor die drie steden en de gemeenschapcommissie wordt door andere steden en gemeenten in vraag gesteld. Andere steden betreuren dat ze hun ambities voor de uitbouw van een dergelijk forum tot 2014 moeten bevriezen. Hetzelfde geldt voor intergemeentelijke convenants, die zich al bij voorbaat uitgesloten voelen.

De VVSG vraagt ook om de nodige opvolging van de intergemeentelijke samenwerking. Enkele steden die de intentie hadden en hebben om individueel een cultureel-erfgoedconvenant af te sluiten en hierover om informatie vroegen bij de Vlaamse administratie krijgen informeel de boodschap dat ze meer kans maken als ze samen met een paar omliggende gemeenten een aanvraag indienen. Om zoveel mogelijk gemeenten te kunnen ondersteunen, lijkt het alsof de Vlaamse Gemeenschap vooral tipt op de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Wil Vlaanderen nog nieuwe individuele convenants afsluiten?

Voor kleine gemeenten is samenwerken sowieso de enige mogelijkheid om van dit instrument te genieten. Gemeenten met minder dan 20.000 inwoners moeten samenwerken voor het afsluiten van een cultureel-erfgoedconvenant. Voor 223 gemeenten van de 308 is het dus de regel van intergemeentelijk samen te werken om in de toekomst Vlaamse subsidies te krijgen voor het lokaal cultureel-erfgoedbeleid. De VVSG vraagt voor deze 223 gemeenten extra stimulansen zodat ook zij volwaardig van het dit instrument gebruik kunnen maken.

Van grote(re) steden en gemeenten wordt verwacht dat ze het voortouw nemen in intergemeentelijke samenwerking. Een extra financiële stimulans krijgen de samenwerkingsverbanden echter niet. Nochtans vergt het intergemeentelijk samenwerken vooral bij de voorbereiding meer tijd en middelen. Voor de kleine gemeenten in de nabijheid van grotere spelers is het een gouden kans. Op eigen kracht zullen ze het immers moeilijk hebben om een erfgoedconvenant af te sluiten. Als de Vlaamse overheid wil dat de grotere steden en gemeenten een voortrekkersrol spelen, moet ze dit ook erkennen en uitdrukkelijker de kaart van de intergemeentelijke samenwerking trekken en de trekker bijvoorbeeld belonen met een startsubsidie. Sommige samenwerkingsverbanden hebben projectsubsidies gekregen ter voorbereiding van hun intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Waarom dit niet mogelijk maken voor alle geïnteresseerden zoals in het decreet Lokaal Cultuurbeleid? Om de blinde vlekken aan te pakken en de gemeenten te stimuleren om samen te werken binnen het decreet Lokaal Cultuurbeleid worden kleine gemeenten aangemoedigd om samen te werken. Hiervoor krijgen deze gemeenten het eerste jaar 10.000 euro extra.

Het erfgoedconvenant als instrument is bijzonder succesvol, maar in de experimentele fase werd het enkel uitgetest met individuele (centrum)steden. Het instrument zonder meer toepassen op intergemeentelijk niveau is niet zo vanzelfsprekend zoals blijkt uit de ervaring van de huidige intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het uitbouwen van intergemeentelijke samenwerking vergt veel tijd en een andere benadering. Niet alleen is er een totaal andere inhoudelijke aanpak, maar in kleinere gemeenten is het aantal beroepskrachten opvallend minder. Ook in de erfgoedorganisaties en erfgoedinstellingen van kleine gemeenten wordt heel vaak met vrijwilligers gewerkt. Bovendien is ook de bestuurlijke context heel anders. Intergemeentelijk samenwerken is, zoals een betrokken schepen me onlangs zei, een proces van lange adem, van veel overleg, van inzichten bijbrengen, van veel geduld, van horizons verruimen, van respect voor elkaars gevoeligheden, van financiële mogelijkheden en het besef dat in korte tijd niet alles kan. Daarbij komt dat de samenstelling en de continuïteit van een intergemeentelijk samenwerkingsverband om de zes jaar verstoord wordt en dat het samenwerken vaak ervaren wordt als een processie van Echternach.

De intergemeentelijke samenwerkingsverbanden hebben ook heel wat praktische vragen waarvoor niet altijd een pasklaar antwoord bestaat. Dat varieert van detachering van personeel, over de btw-problematiek, tot de verantwoording van de eigen inbreng van de verschillende deelnemende gemeenten enzovoort. Met de verruiming van de opdracht naar de ondersteuning van het lokale erfgoedveld komen er nog heel wat vragen bij. Bij veel gemeenten leeft ook de uitdrukkelijke vraag naar begeleiding en ondersteuning om intergemeentelijk samen te werken.

Voor de grotere steden en gemeenten en samenwerkingsverbanden van gemeenten met meer dan 35.000 inwoners wordt een variabele subsidie toegekend. De VVSG vraagt om dit ook voor de kleine gemeenten en samenwerkingsverbanden van meer dan 20.000 tot 35.000 inwoners, toe te passen. De verantwoording van het maximumbedrag voor de kleinste categorie in de memorie van toelichting is wat vreemd: "Gemeenten of intergemeentelijke samenwerkingsverbanden van gemeenten met meer dan 20.000 en minder dan 35.000 inwoners willen we

aanzetten tot samenwerken om zo een groter draagvlak te creëren voor een cultureel-erfgoedbeleid.”. Kleine gemeenten kunnen belangrijke erfgoedactoren zoals instellingen of verenigingen en erfgoedgemeenschappen op hun grondgebied hebben. Ook binnen het decreet Lokaal Cultuurbeleid werd de subsidie van 50.000 euro voor het intergemeentelijk samenwerken rond cultuurcommunicatie en culturaanbod losgekoppeld van het aantal inwoners. Dat is ook een heel terechte beslissing.

Een andere zorg van de VVSG is de samenstelling van de beoordelingscommissie, die de aanvraag van een werkingssubsidie en het beleidsplan moet beoordelen samen met de administratie. De huidige beoordelingscommissie bestaat vooral uit experts die vertrouwd zijn met de werking van musea, cultuurhistorische tentoonstellingen en/of projecten. Vertegenwoordigers uit het lokale werkveld van (kleine) gemeenten of van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zijn er niet. De VVSG vraagt daarom een evenwichtige samenstelling van de beoordelingscommissie met vertegenwoordigers uit de verschillende sectoren en zowel uit grote en kleine gemeenten als uit samenwerkingsverbanden van gemeenten.

Hoe zal Vlaanderen de rangorde bepalen van alle aanvragen voor een cultureel-erfgoedconvenant? De memorie van toelichting stelt terecht dat maatwerk geboden is. “De doelstellingen, de acties en middelen die moeten leiden tot een geïntegreerd en integraal cultureel-erfgoedbeleid zijn telkens verschillend. De stad Gent voert een ander beleid dan de stad Kortrijk of het intergemeentelijke samenwerkingsverband Comeet (een samenwerkingsverband in het Meetjesland). Het cultureel erfgoed en de cultureel-erfgoedspelers zijn verschillend; de aanwezige expertise kan niet vergeleken worden; de noden situeren zich op andere vlakken. Het maatwerk in het ondersteunen van het lokaal cultureel-erfgoedbeleid is een *conditio sine qua non* om te komen tot een breed gedragen beleid.”.

Ook het terugschroeven van de projectsubsidies baart de VVSG zorgen. De mogelijkheden worden beperkt tot drie luiken projectsubsidies met het oog op de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed, projectsubsidies voor internationale projecten cultureel erfgoed, en projectsubsidies voor éénmalige publicaties cultureel erfgoed. Alle projectaanvragen moeten relevant zijn voor Vlaanderen. Cultureel-erfgoedorganisaties die een werkingssubsidie ontvangen binnen het kader van het Cultureel-erfgoeddecreet, kunnen geen projectsubsidies aanvragen. De mogelijkheid voor erkende musea om projectsubsidies aan te vragen ter versterking van de basisfuncties vervalt. Ook gemeenten met een convenant kunnen geen beroep meer doen op het subsi-

dieluk. Zo kunnen erfgoedorganisaties en gemeenten moeilijker inspelen op nieuwe trends of uitdagingen. Projecten fungeren vaak als hefboom voor een meer beleidsmatige aanpak. Deze impuls verdwijnt. Gemeenten die nog niet voluit voor het afsluiten van een cultureel-erfgoedconvenant gaan, maar wel geneigd zijn om een bepaald facet van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid aan te pakken, kunnen geen beroep doen op Vlaamse subsidies.

Positief is dan weer dat de memorie van toelichting expliciet de volgende vermelding bevat: “gemeenten waarmee (nog) geen erfgoedconvenant werd gesloten of die (nog) niet betrokken zijn bij het sluiten van een erfgoedconvenant (in een samenwerkingsverband), kunnen een aanvraag indienen voor een ontwikkelingsgericht project cultureel erfgoed”.

Over de 1 euromaatregel is al heel wat commotie geweest en ze is uitvoerig in de commissie besproken. De Vlaamse minister van Cultuur wil de museumdrempel voor kinderen en jongeren verlagen en zo de cultureel-erfgoedbeleving van kinderen en jongeren bevorderen. Daarom stelt het ontwerp van decreet voor om alle jongeren onder 26 jaar individueel voor maximum 1 euro toegang te geven tot de erkende musea ingedeeld bij het Vlaamse niveau en tot de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap. De minister wil bovendien werk maken van een aantal flankerende maatregelen. De VVSG werd door de maatregel verrast, aangezien die niet in het voorontwerp stond dat de VVSG ter advies kreeg. We kregen het goedgekeurde ontwerp van decreet pas in handen toen het nieuws de pers al had gehaald. Ook de betrokken musea kregen het nieuws maar één dag eerder dan de media te horen.

De VVSG is het ermee eens dat kinderen en jongeren aan een democratische prijs aan erfgoedbeleving moeten kunnen doen. De betrokken landelijke musea hanteren reeds een doordacht en specifiek toegangsbeleid voor kinderen en jongeren. Het invoeren van zo’n maatregel vergt volgens ons onderzoek en onderhandelingen. Daarenboven was de timing van de maatregel uitermate ongelukkig: de betrokken musea moesten de beleidsplannen voor de volgende jaren indienen op 15 januari 2008, dezelfde week dat de maatregel werd bekendgemaakt.

Ondertussen is met de betrokken musea, experts en vertegenwoordigers van de andere bestuursniveaus een traject opgestart om de invoering van de maatregel te bespreken. Ook het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed FARO zal in deze een belangrijke rol opnemen. Volgende week wordt er opnieuw over vergaderd.

De VVSG maakt zich echter vooral zorgen over de gevolgen van deze maatregel op de andere erkende

musea van het lokale en regionale niveau, en de honderden niet-erkende musea. Het publiek kent en maakt dit onderscheid nu eenmaal niet, maar het verwacht dat kinderen en jongeren voortaan in die instellingen voor maximaal 1 euro binnen kunnen. De mogelijke gevolgen voor al de andere musea dienen nauwlettend te worden opgevolgd. De in het vooruitzicht gestelde evaluatie van de maatregel in 2011 klinkt voor ons dus positief.

De minister zei tijdens de discussie in de commissievergadering dat: “Een goedkoper prijzenbeleid in de topmusea financiële ruimte vrijmaakt om in eenzelfde stad of regio ook andere musea te bezoeken. Indien het door onze maatregel in In Flanders Fields zal regenen, neem ik aan dat het ook in Talbot House zal druppelen.”. We hopen dat de minister gelijk krijgt, maar delen voorlopig zijn optimisme niet.

Dan is er nog de afweging tussen roerend en onroerend erfgoed. Het decreet draagt een integraal en geïntegreerd erfgoedbeleid hoog in het vaandel. Op lokaal vlak is dit zeker het geval. De indeling die Vlaanderen kent tussen gewest- en gemeenschapsmaterie is er niet op lokaal niveau. De Vlaamse administratie Kunsten en Erfgoed is niet blind voor deze realiteit en gaat er zeer pragmatisch mee om. Vooral wat betreft de publieksontsluiting wordt er lokaal geen onderscheid gemaakt. Het programma van de Erfgoeddag van voorbije zondag illustreert dit.

We hopen dat de Vlaamse overheid met deze realiteit soepel blijft omspringen. Gemeenten die graag een intergemeentelijk samenwerkingsverband opstarten voor een cultureel-erfgoedconvenant willen graag ook de zekerheid dat binnen dezelfde bestuurlijke context van het samenwerkingsverband ook andere aspecten van erfgoedzorg kunnen worden opgenomen. Vooral de intentie van minister Van Mechelen om de lopende projecten in het kader van intergemeentelijk samenwerken met betrekking tot archeologie uit te breiden naar monumentenzorg en landschapszorg, opent voor veel besturen perspectieven om toch de stap te zetten naar intergemeentelijke samenwerking. Het kan niet de bedoeling van Vlaanderen zijn dat men voor elk ander aspect van erfgoedwerking een andere intergemeentelijke structuur moet opzetten. Duidelijke afspraken zijn nodig rond werking, budgetten en rapportering. We brengen dit niet zo maar ter sprake. De stad Turnhout wil bijvoorbeeld een cultureel-erfgoedconvenant afsluiten met de omliggende gemeenten Beerse, Vosselaar en Oud-Turnhout. Deze gemeenten werken al samen inzake archeologische erfgoedzorg. Om toch zeker te zijn dat dezelfde projectvereniging ook een cultureel-erfgoedconvenant mag afsluiten richtte de stad Turnhout zich enkele maanden geleden in een brief tot de betrokken ministers Anciaux en Van Mechelen.

Van minister Anciaux en de administratie Kunsten en Erfgoed kreeg Turnhout vrij vlug de bevestiging dat het geen enkel probleem zou geven. Van het kabinet van minister Van Mechelen en van de administratie Onroerend Erfgoed kreeg de stad de boodschap dat het nog grondig onderzocht dient te worden. We hopen dat deze aspecten in het protocol tussen beide ministers worden meegenomen.

3. Uiteenzetting door de heer Tom Troch, Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP)

De heer Tom Troch: Ik heb mijn uiteenzetting opgebouwd rond een aantal afgebakende thema's die ik u graag voorleg.

3.1. Situering: een 'nieuw' decreet

Op 11 maart 2004 vond in het Vlaams Parlement een hoorzitting plaats over wat toen het nieuwe Erfgoeddecreet was. Dat decreet betekende toen een serieuze stap vooruit ten opzichte van het Museumdecreet uit 1998. Er kwam een eerste decretale onderbouw voor experimentele regelingen, bijvoorbeeld voor de erfgoedconvenants en erfgoedpublicaties.

De verruiming van een toenmalig Museumdecreet naar een Erfgoeddecreet wordt nu, iets meer dan vier jaar later dus, doorgetrokken. Er gebeurde een integratie van het decreet inzake Volkscultuur en het Archiefdecreet. Er worden opnieuw concepten en actoren geïntroduceerd, zoals de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en het depotbeleid. Bij dit laatste komen de provincies expliciet in beeld. Onder meer daardoor krijgen de provincies (in tegenstelling tot het Erfgoeddecreet) een zichtbare plaats in het Cultureel-erfgoeddecreet. Daarmee willen we niet zeggen dat er een perfect decreet voorligt in het parlement. Een verbeterde situatie is nog geen perfecte situatie, maar daarover later meer.

3.2. Algemeen standpunt

De VVP en dus de provincies bespraken ongeveer één jaar geleden voor de eerste maal de plannen voor een nieuw Erfgoeddecreet. We werden niet alleen betrokken bij de opmaak van dat decreet, maar kregen er ook een duidelijke plaats en dus taak in toebedeeld. In de adviezen die wij overmaakten aan de Vlaamse Gemeenschap, volgden we de inhoudelijke uitgangspunten van het voorontwerp van decreet. Uitgangspunt is het kerntakendebat, met als ambitie verdere stappen naar een complementair erfgoedbeleid.

Door het kerntakendebat als uitgangspunt te nemen,

is voor provincie-, stads- en gemeentebesturen evenzeer van tel wat niet langer in het decreet voorkomt. In vergelijking met het Erfgoeddecreet gaat het Cultureel-erfgoeddecreet uit van Vlaamse subsidies voor ‘Vlaamse’ actoren, of beter gezegd: actoren met landelijk belang. We trekken het hier enigszins op flessen, maar het blijft de kern van het verhaal.

Op deze manier wordt de financiële verantwoordelijkheid binnen het erfgoedbeleid herverkaveld. In theorie perfect te verantwoorden, maar daarom in de praktijk nog geen sinecure. Ook de timing ligt moeilijk. Het nieuwe decreet komt er nadat in verschillende provincies al een zwaar proces van meerjarenplanning afgelegd is, met daaraan gekoppeld een meerjarenbegroting. In haar adviezen wees VVP er dan ook steeds op dat met de herverdeling van bevoegdheden ook een herverdeling van middelen gepaard moest gaan: meerinvesteringen in het provinciale erfgoedbeleid (waarin al stevig geïnvesteerd wordt) zijn immers niet vanzelfsprekend.

Hierop volgde een wijziging van het voorontwerp van decreet. Opnieuw stellen we dat de situatie verbeterd is, maar nog niet perfect. Deze ultieme wijziging leidde tot de tekst die nu in het parlement voorligt. Laten we daar dus maar eens dieper op ingaan. Het spreekt voor zich dat we stilstaan bij provinciale aandachtspunten.

3.3. Vlaamse instrumenten als ondersteuning

Provincies en gemeenten zijn al langer vragende partij voor een geïntegreerd en integraal erfgoedbeleid, ook op Vlaams niveau. Een protocol voor de afstemming van het beleid voor cultureel erfgoed en het beleid voor het onroerend erfgoed op Vlaams niveau (artikel 3, §2) kan een goede stap betekenen. Idealiter gebeurt er ook een afstemming tussen het Cultureel-erfgoeddecreet en het eenheidsdecreet onroerend erfgoed waaraan minister Van Mechelen werkt. Hierover hebben we echter nog geen concrete informatie ontvangen, buiten de beleidsbrief van minister Van Mechelen. Misschien is het aangewezen lokale en provinciale besturen te betrekken of minstens doorgedreven te informeren over dit protocol op Vlaams niveau.

Het steunpunt voor cultureel erfgoed krijgt de opdracht lokale en provinciale overheden te ondersteunen in hun cultureel-erfgoedbeleid (artikel 4). Bovendien moet het zijn opdracht ook realiseren in een netwerk met andere ondersteunende actoren. Een integraal onderdeel van het provinciale erfgoedbeleid is ook het ondersteunen van (lokale) erfgoedactoren. In die zin zijn provincies dubbel betrokken partij. We vragen de Vlaamse Gemeenschap in haar beheersovereenkomst met het steunpunt cultureel

erfgoed dit element mee te nemen. In de praktijk is iedereen gebaat bij een constructieve samenwerking, waarin het steunpunt ondersteunend werkt. Deze kadert ook in een goed complementair beleid, en dat is toch één van de uitgangspunten van dit Cultureel-erfgoeddecreet.

3.4. Protocol VVP-VVSG-Vlaamse Gemeenschap

Het protocol tussen VVP, VVSG en de Vlaamse Gemeenschap focust op de criteria voor het toekennen van een kwaliteitslabel aan collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties en de criteria voor het indelen van musea en culturele archiefinstellingen. De werkzaamheden hier rond zijn opgestart. In functie van het draagvlak binnen provinciebesturen, en dus ook provincieraden, gaan we binnen VVP na hoe deze laatste te betrekken. In het voorontwerp van Cultureel-erfgoeddecreet was nog geen sprake van erfgoedconvenants tussen provincies en Vlaamse Gemeenschap (zie verder). Vraag is dus waar de andere aspecten in verband met een complementair cultureel-erfgoedbeleid opgenomen moeten worden. Generieke elementen als ondersteuning van de sector lijken in het algemene protocol nog hun plaats te hebben.

3.5. Cultureel-erfgoedconvenant met de provinciebesturen: besteding werkingssubsidie

We maken nu een sprong naar het specifiek provinciale luik: het subsidiëren van een provinciaal cultureel-erfgoedbeleid door het sluiten van een cultureel-erfgoedconvenant met de provinciebesturen (hoofdstuk IV, afdeling I). Alleen al het voorkomen van dit luik betekent voor de provincies een gevoelige verbetering ten opzichte van het Erfgoeddecreet. Hierdoor wordt de rol van de provinciebesturen in het cultureel-erfgoedbeleid in Vlaanderen ook decretaal erkend.

In het voorontwerp was de werkingssubsidie enkel voorzien om depotwerking te ondersteunen. Nadat we op de moeilijke financiële uitvoering wezen omwille van het herverkavelen van de financiële verantwoordelijkheden ten opzichte van erfgoedactoren, kwam de ondersteuning van regionale musea hier in beeld. Het cultureel-erfgoedconvenant zal twee pijlers kennen: depotbeleid en de ondersteuning van regionale musea. Tot en met 2014 is de financiële ondersteuning vanwege de Vlaamse Gemeenschap verplicht te besteden aan de ondersteuning van regionale musea (artikel 118).

De provincies stemden in met de verdeelsleutels voor deze werkingssubsidie over de vijf provincies, zowel voor de eerste beleidsperiode (op basis van

het aantal regionale musea op 1 januari 2008) als nadien (op basis van inwonersaantallen). Het verplicht besteden van deze werkingssubsidie aan de ondersteuning van regionale musea tijdens de beleidsperiode 2009-2014 werd minder enthousiast onthaald. Niet omdat de provincies ze niet willen ondersteunen. Maar voor het depotbeleid vormt de personeelssubsidie of subsidie voor aanvullende tewerkstelling vooralsnog de eerste en voorlopig enige financiële ondersteuning. Deze begint in 2010 (terwijl er al depotprojecten in de pijplijn zitten) en op basis van een minimumcontingent. Het maximumcontingent is ons ook al vooropgesteld. Aan welk ritme het groeiscenario verloopt, en wanneer het ten einde moet komen is nu nog niet duidelijk. Dit zorgt voor een moeilijk planbaar groeiscenario voor het regionaal depotbeleid. We hadden liever gezien dat de middelen voor de regionale musea herverkaveld werden samen met de bevoegdheid (kerntakendebat) én er een substantiële financiële ondersteuning van het regionaal erfgoedbeleid kwam. In de onderhandelingen met de Vlaamse Regering bleek de huidige werkingssubsidie – die echter niet alles opvangt – en subsidie voor aanvullende tewerkstelling, het hoogst haalbare voor de provincies. Nogmaals: een verbetering, maar allesbehalve een ideale situatie. Het depotbeleid vormt een grote uitdaging: die mag geen valse start kennen.

Tussen de provincies bestond er discussie over de verdeling van de personeelssubsidies of beter gezegd: de subsidie voor aanvullende tewerkstelling. Het aanvoelen is dat het depotbeleid een taak betreft die overal opgenomen moet worden, en overal zware kosten met zich meebrengt. We stellen dan ook voor om de aanvullende subsidie voor tewerkstelling op een andere manier te verdelen. Uitgangspunt is een forfaitaire verdeling, waarop een correctie gebeurde op basis van inwonersaantallen.

Om aan die minder ideale situatie te verhelpen, stellen we voor om de verplichte besteding van de werkingssubsidie in de beleidsperiode 2009-2014 aan de ondersteuning van regionale musea, uit het decreet te schrappen (overgangsmaatregel in artikel 118, §3). Per provincie verschilt de situatie op het gebied van zowel regionale musea als depotbeleid. De Vlaamse Gemeenschap heeft met het erfgoedconvenant per provincie een instrument in handen om maatwerk te verrichten. In plaats van een generieke bepaling in het decreet in te schrijven, moeten provincies en Vlaamse Gemeenschap in het provinciaal erfgoedconvenant werk maken van een beleid dat al vanaf 2009 ten volle inspeelt op de noden van het veld enerzijds, en het potentieel van het provinciaal beleid per provincie anderzijds. En dat op inhoudelijke gronden. Op die manier wordt ook beter tegemoet gekomen aan de autonomie van het provinciaal bestuur. En deze aanpassing is ook begrotingsneutraal

in de financiële uitvoering van het Cultureel-erfgoeddecreet door de Vlaamse Gemeenschap.

3.6. Indiendatum

Met betrekking tot de af te sluiten convenant hebben we nog een technische opmerking. De convenant wordt opgesteld op basis van een beleidsplan cultureel erfgoed dat door de provincies ingediend wordt. Voor de eerste beleidsperiode wordt er een overgangsmaatregel gehanteerd. Voor de beleidsperiode 2009-2014 moesten de provincies volgens het voorontwerp een eerste plan indienen voor 1 juli 2008. Dat was een zeer krappe timing. Het plan moet afgetoetst worden bij erfgoedactoren en lokale besturen, waarna een discussie en (hopelijk) goedkeuring in de provincieraad volgen. We merkten op dat deze datum gezien de te volgen procedure onhaalbaar was. De datum werd daarop verlegd naar 1 september 2008. Dit betekent de facto een ongewijzigde situatie wegens de vakantieperiode waarin geen provincieraaden doorgaan. Daarom vragen we ook de eerste datum voor het indienen van een beleidsplan cultureel erfgoed vanuit de provincies te verleggen naar 31 december 2008, naar analogie met indiendata voor andere sectorale beleidsplannen vanuit gemeenten en provincies.

3.7. Operationaliseren van het Fonds voor Culturele Infrastructuur (FoCI)

Als flankerende ondersteuning van het depotbeleid werden ook subsidiemogelijkheden langs het FoCI beloofd. Die worden toegekend op basis van het 'reglement voor de subsidiëring van culturele infrastructuur van bovenlokaal belang', en daarbinnen de sectorale infrastructuursubsidie. Daarin zou depotbeleid een prioriteit worden. Depotbeleid zal automatisch ook over de fysieke depots moeten gaan, misschien niet meteen, maar op termijn zeker. In verschillende provincies bestaan al concrete plannen. Wij vragen dan ook deze subsidielijnen zo spoedig mogelijk operationeel te maken. Daarvoor zouden de nodige middelen voorzien moeten worden door het parlement, en moet het subsidiereglement aangepast worden door de Vlaamse Regering.

3.8. Regionaal beleid in het Cultureel-erfgoeddecreet

We willen ook nog een laatste inhoudelijke opmerking meegeven. De Vlaamse Gemeenschap ondersteunt intergemeentelijke erfgoedconvenants. Deze ontwikkelen een beleid op (sub)regionaal niveau. Hier hebben we niets op tegen, integendeel. Het nut en de meerwaarde hiervan worden zeker niet in

vraag gesteld. Maar als men uitgaat van een complementair beleid, gebaseerd op kerntaken, vinden we het inhoudelijk een minpunt dat het decreet in dit opzicht nergens provinciebesturen vermeldt.

In de erfgoedconvenants voor provincies wordt het regionale ‘beperkt’ tot musea en depotbeleid. De provincies nemen nu ook al gebiedsgerichte initiatieven (denk aan het masterplan Haspengouw in Limburg, de inspanningen op het gebied van de Ruppelstreek in Antwerpen, de plannen rond regiowerking en het Breedbeeld-project in Vlaams-Brabant, de gebiedswerking in West-Vlaanderen en de inspanningen van Oost-Vlaanderen voor het Meetjesland), en kunnen dat binnen hun autonomie perfect doen naast het decreet.

Het Provinciedecreet vermeldt in de missie van de provinciebesturen niet voor niets gebiedsgerichte initiatieven. Dus als het Cultureel-erfgoeddecreet vooropgesteld wordt als een volgende stap in de richting van een complementair erfgoedbeleid, lijkt het ons logisch bij het provinciale luik dit aandachtspunt mee te nemen, los van de discussie of dit subsidieabel moet zijn.

In de praktijk stelt de vraag tot afstemming zich meer en meer – de samenwerking moet ‘bottom-up’ kunnen groeien. Maar dat betekent niet dat dit aspect onvermeld moet blijven in het decreet.

Dus om te besluiten nog even de vragen. Inhoudelijk kunnen we de uitgangspunten van het decreet volgen. Het betekent een verbeterde situatie voor de provinciebesturen, die niet ideaal is, maar op termijn beter wordt wanneer de personeelssubsidies toenemen.

We stelden ons van begin af vragen bij de financiële haalbaarheid voor provinciebesturen, ze deden geen garanties over meerinvesteringen, en zitten deels nog met die vragen.

We vragen de Vlaamse Gemeenschap werk te maken van de infrastructuursubsidies voor depots.

We vragen ons af of de overgangsmaatregel voor regionale musea in het decreet opgenomen moet worden. Kan dit niet in de erfgoedconvenants tussen Vlaamse Gemeenschap en provincies?

We stellen voor de eerste indiendatum voor het provinciaal cultureel-erfgoedbeleidsplan uit te stellen tot 31 december 2008.

Inhoudelijk stelt zich de vraag naar de betrokkenheid van de provincies bij regionale en gebiedsgerichte initiatieven.

4. Vragen van de commissieleden en antwoord van de sprekers

De heer Jos Stassen: Van de VVSG en de VVP vernam ik graag of het niet de bedoeling van de eerste teksten was, om inzake de structuur een duidelijker afbakening te maken dan vandaag is uitgetekend? In wat voorligt, is geen sprake meer van de oorspronkelijke structuur van basisniveau, regionaal, nationaal of Vlaams niveau. In het begin werd in een vrij sterke verantwoordelijkheid voorzien voor elk niveau. Het basisniveau, de gemeente kreeg daarvoor een kader aangereikt om rond te werken. Het regionale niveau voor de erkende musea, was een verantwoordelijkheid voor de provincies, die daartoe ook middelen en een kader kregen. Ten slotte waren er de nationale Vlaamse erkende musea die door de Vlaamse administratie zouden worden gesubsidieerd. Mijns inziens is hetgeen we vandaag beoordelen veel meer onderhandelingsgericht. Het voordeel daarvan kan zijn dat het minder verplichtend is en gemakkelijker kan worden ingevuld. Het eerder vooropgestelde uitgangspunt was duidelijker. Klopt mijn verhaal? En zo ja, waarom is dat beter dan het alternatief?

Verder wil ik inzake de 1 euromaatregel weten of jullie kunnen inschatten wat de budgettaire weerslag ervan zal zijn? Ik hoor namelijk zeggen dat, ondanks de bijkomende middelen voor de uitvoering van het decreet, de kans groot is dat al die middelen naar die ene maatregel zullen wegvloeien. Dat zou dan weinig of geen budgettaire marge laten voor de rest van wat in het decreet staat. Klopt dat of niet? Hoe beoordelen jullie de 1 euromaatregel?

De heer Piet De Bruyn: Mijnheer Herman, u verwees naar de onduidelijkheid over de forumdefinitie en de concrete invulling ervan. Daarbij maakte u het onderscheid tussen forumfunctie en foruminstelling en wees u op mogelijke spanningsvelden met de erfgoedcellen en de bewaarinstellingen. Kunt u dit wat nader toelichten?

Mijnheer Troch, inzake de verdeling van de subsidies voor aanvullende tewerkstelling pleit de VVP ervoor om eerst een forfaitaire subsidie toe te kennen en daarop een correctie toe te passen op basis van inwonersaantal. Waarom?

De heer Bart Caron: Ik ga graag even in op opmerkingen van de VVSG en de VVP. Hoe staan de beide sprekers tegenover elkaars opmerkingen? Kunnen ze even de voorstellen van de andere partij beoordelen? Ik wil namelijk graag de signalen bij elkaar brengen voor ik conclusies moet trekken.

De heer Jo Vermeulen: De heer Herman signaleert het probleem dat de vele middelen die aan commu-

nicatie worden besteed, het pakket dat overblijft voor het beheer zelf kleiner maken, en dat dit kwaliteitsverlies in de hand zou kunnen werken. Hebt u aanwijzingen dat er in die zin aberraties zouden zijn? Communicatie is immers ook nodig.

De heer Frank Herman: De fora zijn platforms die gegroeid zijn vanuit de erfgoedconvenants en door dat decreet geregeld worden. De voormalige Raad voor Cultuur weest op de spanning tussen de oude definitie op grond van een onderwerp (stad of streek) en de huidige die gefocust is op de fundamentele taken van een beherende erfgoedinstelling.

Antwerpen heeft een heel grote collectie met het Museum aan de Stroom (MAS). Gent heeft dat veel minder en gaat veel meer naar een open erfgoedwerking of platform. Mechelen heeft al een werkend erfgoedforum en Kortrijk een erfgoedhuis. De invulling op het terrein is dus uiteenlopend, wat van belang is aangezien de fora gebiedsgedreven zijn. De vraag is, zeker voor de grote steden, of dat voldoende is. Moeten Gent en Antwerpen geen landelijke ambities hebben met hun erfgoedfora, of zelfs internationale?

Wat de communicatie betreft, is het nog steeds aan de gang zijnde in kaart brengen van de collecties, de archieven en de bibliotheken, schitterend. Iedereen wordt terecht gestimuleerd om daarmee naar buiten te komen, maar het is niet altijd duidelijk tot wie men zich richt en welke lokale, regionale, landelijke of internationale relevantie men heeft. Ik pleit voor samenwerking, ook op het vlak van communicatie, zodat men de middelen die daarvoor moeten ingezet worden, kan beperken en ze kan gebruiken voor de eigenlijke werking.

Er is een gevaar dat er anders een wanverhouding ontstaat in het beleid van kleinere – en soms ook grotere – organisaties tussen de kwaliteit van een initiatief en de communicatie erover. Vlaanderen is een van de rijkste gebieden wat het aanbod op cultuurvlak betreft. Gezien het beperkte inwonertal moet men zich hoeden voor versnippering opdat men elkaar niet kapot concurreert. Het komt erop aan even afstand te nemen van de eigen werking en te zien waar zij past in het geheel.

Het feit dat men verantwoording moet afleggen voor zijn gebied, heeft vaak tot gevolg dat men de werking ook tot dat gebied reduceert. Maar het is belangrijk dat Vlaanderen de open kijk behoudt. Het is daarom goed dat FARO de steun biedt om verder te gaan werken aan erfgoed in een Europese context.

De heer Jos Stassen: Is het niet zo dat de fora zeer goed verpakte decretale maatregelen zijn om meer geld te geven aan de grote Vlaamse cultuursteden?

Er kunnen best objectieve redenen zijn om die steden, met hun geschiedenis en hun erfgoed, meer middelen te geven, maar kan dat niet directer?

De heer Frank Herman: De eerste vraag is politiek en kan ik niet beantwoorden. Verder vind ik het evident dat de fora in de genoemde steden op landelijk en liefst ook internationaal niveau functioneren. De concrete invulling is evenwel een onderwerp voor onderhandelingen.

Mevrouw Sabine Van Cauwenberghe: De administratie en het kabinet hebben ons altijd duidelijk gezegd dat het gaat om een aanzet – meer was financieel niet mogelijk – tot een complementair erfgoedbeleid. De verdeling van verantwoordelijkheden gebeurde in het kader van het kerntakendebat. De gemeenten worden daarbij niet aan hun lot overgelaten maar krijgen financiering op grond van een erfgoedconvenant. Daarom is voor VVSG het groeiscenario voor die convenants belangrijk. Thans zijn er nog te veel witte vlekken, waardoor verschuivingen inzake verantwoordelijkheid niet evident zijn, ook al hebben we begrip voor het uitgangspunt. De enveloppenfinanciering voor het hele lokale culturele erfgoedbeleid is in elk geval een goede stap.

De heer Jos Stassen: Is dit ontwerp van decreet niet veel meer vrijblijvend dan het decreet Lokaal Cultuurbeleid? Dat heeft er objectief toe geleid dat veel meer gemeenten een cultuurbeleid voeren, met een plan en een coördinator. De kans dat dezelfde groei hier optreedt lijkt veel kleiner.

Mevrouw Sabine Van Cauwenberghe: Ja, maar het decreet Lokaal Cultuurbeleid is ook wel een hefboom voor dit ontwerp van decreet geweest. De erfgoedconvenants blijken vooral op plaatsen te komen waar een cultuurbeleidscoördinator is. De 1-eurosubsidie werkt dan weer als hefboom om het erfgoed in het lokale cultuurbeleid op te nemen. De gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een erfgoedconvenant zijn heel blij met de middelen. De andere krijgen het besef dat ze die middelen mislopen.

Wat de 1 euromaatregel betreft, zijn er al gesprekken tussen de administratie, het kabinet en de musea geweest. De financiële compensatie werd door de administratie becijferd en wordt verzekerd. Men deelde ons mee dat er nog middelen over zijn voor flankerende maatregelen. Het steunpunt FARO bereidt samen met een aantal ervaren organisaties een traject voor. De bezorgdheid van de VVSG betreft de niet landelijk erkende musea. Ze zijn niet verplicht om jongeren voor maximum 1 euro toe te laten maar het grote publiek gaat dat onderscheid niet maken. Zij gaan in de praktijk ook verplicht worden en hebben dan nog minder middelen over. Het

steunpunt, dat pas is opgestart, moet in het bijzonder oog hebben voor die kleinere musea, die niet gecompenseerd worden. VVSG heeft alle vertrouwen in het steunpunt.

VVSG is het eens met VVP dat het protocol over meer moet handelen dan het kwaliteitslabel en de indeling van musea en instellingen in niveaus. Maar projectsubsidies en ondersteuning vinden wij minstens even belangrijk als het protocol zelf. Als het kaartenhuis van het complementaire erfgoedbeleid instort, omdat een niveau zijn verantwoordelijkheid niet neemt, zijn vooral de gemeenten daarvan de dupe.

De heer Bart Caron: Bedoelt u daarmee dat de verbintenis contractueel moet vastgelegd worden?

Mevrouw Sabine Van Cauwenberghe: Wij respecteren de provinciale autonomie maar in dit kader moeten afspraken worden gemaakt die in alle provincies dezelfde zijn. Zeker in het licht van de complementaire projectsubsidies is dat van belang.

De heer Tom Troch: Ik denk dat de structuur nog altijd even duidelijk is. Wel is de manier waarop afspraken worden gemaakt, veranderd. Elk bestuursniveau blijft verantwoordelijk voor de instellingen op zijn niveau. Als nieuwe verantwoordelijkheden worden toegekend, moet dat gepaard gaan met financiële middelen, vandaar de convenants.

Door te werken met convenants wordt weliswaar geen verplichting opgelegd, maar dit komt eigenlijk op hetzelfde neer als een gewone decretale regeling: wie het wel doet, krijgt geld, wie het niet doet niet. Ik zie dus geen verschil met vroeger.

Een aantal provincies hebben een landelijk erkend museum. Er zijn gesprekken bezig met de minister over de compensatie voor de 1 euromaatregel. VVP heeft het gevoel dat ze positief verlopen. Op termijn zijn wij wel bang voor het 'spill-over'-effect. Als topmusea voor 1 euro toegankelijk zijn wordt het voor kleine met een minder interessante collectie moeilijk als men daar 10 of 15 euro moet betalen. Maar ieder niveau moet zijn verantwoordelijkheid nemen en wij gaan ervan uit dat ook daarover nog gesprekken gaan volgen. Op voorwaarde van overleg en evaluatie zijn we de idee alleszins genegen om museumbezoek zo goedkoop mogelijk te maken.

De verdeling van de aanvullende subsidie over de provincies kan op basis van het inwoneraantal of forfaitair. De initiële taken voor een beleidsmedewerker die een provinciaal erfgoeddepot moet opzetten, zijn evenwel overal dezelfde, onafhankelijk van de schaal van de provincie. Daarom vroeg VVP om te beginnen met een forfaitaire verdeling en op ter-

mijn een correctie naar inwoneraantal in te voeren.

De opmerkingen van VVSG en VVP lopen gelijk of in elkaars verlengde. De meeste spreken elkaar in elk geval niet tegen, bijvoorbeeld over de band tussen verantwoordelijkheden en middelen, en de afspraken over projectsubsidies. VVP benadrukt dat men goed moet afwegen wat in het algemene protocol, geldend voor iedereen, moet staan en welke dingen op maat via convenants geregeld worden.

VVP heeft geen problemen met de gemeentelijke convenants of met de middelen voor intergemeentelijke samenwerking. Wij vragen wel aandacht voor de rol van de provincies. Op het terrein is het vaak de meest natuurlijke zaak dat de genoemde samenwerkingsverbanden aan de provincie vragen om mee een rol te spelen. Het beleid moet daar rekening mee houden.

Ik bevestig dat de provincies absoluut van plan zijn om hun rol in verband met het depotbeleid op te nemen. Alleen is dat niet zo evident. Dit vraagt immers om de inzet van personeel, werkmiddelen en gebouwen. Het voorontwerp komt daar voor een deel aan tegemoet door in personeel te voorzien. Maar elke provincie is anders. Sommige hebben grote steden met een stedelijke depotwerking voor musea, andere niet. Er zal dus maatwerk nodig zijn en dan zijn verschillen tussen de provincies onvermijdelijk. Ook de gemeenten hebben tenslotte de autonomie om wel of niet in te stappen.

Mevrouw Sabine Van Cauwenberghe: De intergemeentelijke erfgoedconvenants sluiten niet uit dat de provincies een rol blijven spelen, zoals bijvoorbeeld via de museumconsulenten. Er zijn ook gebieden, zoals het Meetjesland, waar weinig musea met een basiserkenning zijn. De provincie behoudt dus haar rol. Met het oog op de complementariteit pleit ik ervoor dat de provincies zich focussen op de streken waar weinig convenants zijn, zoals het zuiden van Oost-Vlaanderen.

Wij zijn geen voorstander van interbestuurlijke convenants. Ik wijs op de analogie met het toeristische beleid.

De heer Tom Troch: De provincies voelen zich niet miskend. De relatie op het terrein is heel goed. Wij vragen alleen een goede regeling voor de bestaande samenwerking.

5. Uiteenzetting door de heren Marc Jacobs en Bert Schreurs, (co-)directeurs van FARO, Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw

De heer Bert Schreurs: De belangrijkste cultuurhis-

toricus in Nederland, professor emeritus Willem Frijhoff, heeft enkele weken geleden de ontwerptekst van het nieuwe Erfgoeddecreet getoetst aan de internationaal gangbare teksten en aan het erfgoedbeleid in onze buurlanden. Hij kwam tot een verrassende conclusie. Ik geef een paar citaten: “Het gaat hier om een op onderdelen bijzonder inspirerende tekst (...) die vanaf de eerste bladzijde probeert cultuur als een dynamisch fenomeen te vangen (...). De betekenis van de vormen van cultureel erfgoed ligt dan niet meer in de objecten zelf, en wordt ook niet verleend door de instantie die ze bijeenbrengt, zoals het archief of het museum, maar ze ligt in wat de cultuur- of de erfgoedgemeenschap ermee doet. In dat opzicht mag dit decreet gerust als een mijlpaal in de gedachtevorming rond het cultureel-erfgoedbeleid worden beschouwd.”. Dat stemt hoopvol voor de toekomst.

Het ontwerp van decreet bevat inderdaad de nodige hefboomen voor de ontwikkeling van een dynamisch erfgoedbeleid. Het begrip culturele dynamiek kan het sleutelbegrip vormen voor het erfgoedbeleid in Vlaanderen de komende tien jaar. FARO wil volop inzetten op de realisatie van deze hefboomen, of het nu gaat om de innovatie, de versterking, de verbreding of de verdieping in het veld. Dit moet toelaten het cultureel-erfgoedveld en -beleid in Vlaanderen in de internationale voorhoede te positioneren. Door samen te brengen wat thans in het ontwerp van decreet zit, is Vlaanderen immers in de avant-garde van het hedendaagse erfgoedbeleid terechtgekomen.

We zijn er in sterke mate van overtuigd dat Vlaanderen de kaart van internationale en interdisciplinaire kruisbestuiving moet kiezen en willen daar als organisatie die instaat voor praktijkondersteuning en -ontwikkeling en voor beeldvorming en communicatie, volop voor gaan. FARO kan hier zowel een actieve rol spelen als deelnemer aan conferenties en invuller van de agenda, als wat internationaal leeft terugkoppelen naar de sector. Zo kunnen we zowel op de vlakken van behoud en beheer, als op die van organisatieontwikkeling, reflexiviteit, interdisciplinair werken en erfgoed dramaturgie absoluut unieke stappen zetten. Dankzij het samenspel tussen erfgoedfora, erfgoedconvenants, expertisecentra, landelijke netwerkorganisaties voor volkscultuur, bewaarbibliotheken, musea, archieven en het steunpunt, kunnen de bakens verzet worden en het landschap geoptimaliseerd.

De heer Marc Jacobs: De kaderconventie van de Raad van Europa over de bijdrage van cultureel erfgoed aan de samenleving, de zogenaamde Conventie van Faro van 27 oktober 2005, is zonder twijfel een van de meest inspirerende, internationale teksten die momenteel voor handen zijn. Zij is bedoeld als dé referentietekst voor erfgoedbeleid in Europa en het

mag duidelijk zijn dat FARO als naam voor het nieuwe steunpunt natuurlijk niet toevallig is gekozen. Het is aan deze kaderconventie dat het begrip erfgoedgemeenschap is ontleend en in het decreet geoperationaliseerd is in combinatie met erfgoedorganisaties. Het biedt de mogelijkheid om zowat alle uitdagingen die in de Conventie van Faro voor roerend en immaterieel erfgoedbeleid worden aange-reikt, op een interessante wijze aan te pakken.

Het beste voorbeeld dat we kunnen geven, is de implementatie van de UNESCO-conventie voor de bescherming van immaterieel erfgoed van 17 oktober 2003. Vlaanderen en vervolgens België waren bij de eerste Europese natiestaten die de conventie geratificeerd hebben in 2006. Twee jaar later hebben meer dan de helft van de staten in de wereld dat gedaan.

Wereldwijd wordt gezocht naar modellen om dit in nationaal erfgoedbeleid met internationale ambities te gieten. Er worden oplossingen gezocht om inventarissen en ‘safeguarding’-programma’s te ontwikkelen, met medewerking van groepen en gemeenschappen, oplossingen op maat te vinden, netwerken van expertisecentra te betrekken en de participatie van de ‘civil society’ te verzekeren.

Door de gezamenlijke aansturing van de sectoren van volkscultuur, musea, archieven en erfgoedmakers zoals erfgoedcellen en expertisecentra, lijkt Vlaanderen het ei van Columbus gevonden te hebben. We hebben de voorbije maanden tijdens internationale colloquia en andere contacten gemerkt, dat zowel binnen UNESCO-Parijs als in tal van andere landen vol belangstelling wordt gekeken naar het Vlaamse model, naar het ontwerp van decreet dat nu voorligt. Erfgoedbeleidsmakers en ministeries uit Vietnam, Québec, Estland en andere staten laten zich door ons voorbeeld inspireren. De sleutel zit in de eenvoudige, deels aan de Conventie van Faro ontleende, maar ook uit onderhandelingspraktijk gedistilleerde modellen van de combinatie tussen Vlaamse erfgoedorganisaties, erfgoedgemeenschappen en beheersovereenkomsten.

We roepen iedereen dan ook op om de nieuwe kansen die het decreet biedt naar waarde te schatten, waar te maken en dus vooral door te denken en het potentieel ervan te zien.

6. Uiteenzetting door mevrouw Fran Devos, coördinator Verenigde Organisaties Beeldkunst (VOBK)

Mevrouw Fran Devos: De ledenorganisatie VOBK is de belangenbehartiger en het overlegplatform van professionele organisaties in het domein van de

beeldende, audiovisuele en mediakunsten en sinds kort ook de professionele musea. Vanuit die hoedanigheid wensen we met VOBK enkele opmerkingen te formuleren bij het ontwerp van decreet.

We willen in eerste instantie benadrukken dat we verheugd zijn over de hernieuwde aandacht die de jongste jaren leeft voor de erfgoedsector, en over het initiatief om voor deze sector een uniforme regelgeving te creëren door de drie huidige decreten te integreren. Het voorontwerp kwam tevens tot stand in overleg met alle betrokken actoren, maar desondanks blijven de musea toch nog met heel wat opmerkingen zitten rond een reeks onderwerpen. We zijn dus heel tevreden dat we al deze zaken hier nogmaals mogen toelichten.

Laat ons beginnen met de strubbelingen die men in de pers kon volgen, en die ook al tot een levendige discussie in deze commissie leidden. De eerste is de 1 euromaatregel. Op 8 januari 2008 werden de landelijke musea op een vergadering in Brussel ingelicht over het initiatief om jongeren tot 26 jaar voor 1 euro toegang te verlenen tot landelijk erkende musea. Dat is overleg na de aankondiging.

VOBK is altijd enthousiast om actieve, betrokken jongeren naar het museum te halen en staat dan ook achter het basisbeginsel. Een aantal aspecten van de 1 euromaatregel deden ons echter de wenkbrauwen fronsen. Het eerste is de beperking tot de landelijk erkende musea. Het publiek heeft immers geen boodschap aan de omschrijving 'landelijk erkende musea', en in die zin is de maatregel voor de jongeren die ervan moeten genieten, helemaal niet zo duidelijk. In welke musea mag je wel voor 1 euro binnen, in welke niet en in welke is de toegang helemaal gratis tot wanneer?

Daarnaast is de maatregel volgens VOBK concurrentievervalsend voor musea op het basisniveau. Samengevat is de maatregel door deze beperking onduidelijk en concurrentievervalsend.

Een ander punt is de verhoogde afhankelijkheid van de subsidieverstrekker. Tegen de vraag naar professionalisering en meer financiële onafhankelijkheid tegenover subsidieverstrekkers in, wordt een heel courante methode voor het verwerven van eigen middelen gekortwiek.

De minister voorziet dat de landelijke musea voor de financiële gevolgen van deze maatregel worden gecompenseerd. De compensatie is beperkt tot het bijpassen van de ticketprijs. Is er daarnaast gedacht aan de extra kosten voor de aanpassing van de communicatie op korte termijn (de regeling moet al op 1 juli ingaan) en de andere onrechtstreekse kosten die een verandering in beleid met zich meebrengt?

Indien er inderdaad meer jongeren aangetrokken worden door de korting, dan moet meer geïnvesteerd worden in omkadering, educatieve activiteiten en specifieke opvangmogelijkheden voor deze doelgroep. Dat brengt weer bijkomende kosten mee.

Er is ook een andere vorm van inkomstenverlies. Zo zijn er bijvoorbeeld musea die sponsoring verwerven in ruil voor gratis tickets voor een doelgroep, en zijn er samenwerkingsformules zoals de B-dagtrips, waarbij musea 25 percent van de toegangsprijs laten vallen. Indien de toegangskaartjes nog maar 1 euro waard zijn, denk ik niet dat bijvoorbeeld de NMBS nog veel zal investeren in de promotie van dergelijke combitickets.

De compensatie van 1 miljoen euro is berekend op de huidige groep landelijk erkende musea. Indien het Speelgoedmuseum de landelijke erkenning krijgt die het aangevraagd heeft, zullen In Flanders Fields, Bokrijk en het Speelgoedmuseum samen reeds 980.000 euro opsouperen. Dat maakt dat er 20.000 euro over blijft voor alle anderen. VOBK vindt daarom de compenserende maatregelen momenteel onvoldoende. Op zijn minst was er onvoldoende overleg.

De vraag dient gesteld te worden of de maatregel op zich het museumbezoek door jongeren zal verhogen. Onderzoek en bevraging van de doelgroep wees uit dat onzichtbare drempels een veel grotere rol spelen. Onzichtbare drempels zoals begrip, inleving en aansluiting bij de leefwereld van jongeren worden steeds belangrijker. Projecten die hier aandacht aan besteden, zouden extra steun moeten krijgen. Het wegvallen van projectsubsidies voor landelijk erkende musea gaat daar tegenin. VOBK vindt de flankerende maatregelen onvoldoende uitgewerkt.

Er werd een evaluatie van de maatregel aangekondigd in 2011. Het meetinstrument om deze evaluatie uit te voeren wordt ingevoerd in 2009, dus een half jaar na de inwerkingtreding van het decreet. Er zal dus geen nulmeting gebeuren. Momenteel is er helaas geen enkel museum dat een meetinstrument heeft om na te gaan hoeveel bezoekers er onder de 26 zijn. Verschillende musea hebben meetinstrumenten voor bijvoorbeeld jongeren onder 12, onder 19 of studenten en voor scholengroepen. Een 25-jarige man en vrouw met kinderen worden nergens als jongere gemeten. De evaluatie van de maatregel zal dus gebeuren op basis van een schatting in de plaats van een betrouwbare nulmeting.

Het VOBK-standpunt over de 1 euromaatregel is vrij duidelijk. Vanaf 1 juli 2008 deze maatregel invoeren is voorbarig, hij is onvoldoende uitgewerkt, ook al is de maatregel op zich een goed idee.

Vervolgens hebben wij vragen bij de niet-landelijke musea. Het geldende principe is: “Ieder beleidsniveau neemt verantwoordelijkheid op voor erfgoedinstellingen en -projecten die voor zijn niveau relevant zijn.”. Klinkt heel logisch, maar staat volgens de musea een coherent beleid in de weg, want er dreigt met twee snelheden gewerkt te worden. Ook brengt het veel onzekerheid in de museumsector teweeg. Musea die nu van de verschillende niveaus steun krijgen, vallen misschien terug op één subsidiënt. Dat resulteert in onzekerheid en mogelijk financieel verlies bij de musea.

Verder is niet duidelijk wat de rechtsgeldigheid is van het protocol met VVP en VVSG. Omdat VVP en VVSG hier zelf hun standpunt hebben geformuleerd, ga ik op dit punt niet verder in. Laat wel duidelijk zijn dat hierover in de museumsector heel veel ongerustheid heerst.

VOBK heeft een kleine opmerking over de kwaliteitsvoorwaarden. Artikel 10, 7°, heeft het over “voldoende garanties geven over het in de toekomst blijven bestaan van de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie en de bewaring en toegankelijkheid van het cultureel erfgoed voor een langere periode kunnen verzekeren”. Welnu, het probleem is dat het grootste deel van de organisaties geen garanties kan geven dat zij blijven bestaan en hun werking kunnen voortzetten zonder subsidiëring. Vandaar net de nood aan subsidiëring.

De basissubsidie wordt teruggebracht van de huidige 250.000 naar 200.000 euro. Verschillende musea dreigen hierdoor een grote hap uit hun budget kwijt te spelen. Het gaat om een daling met 1/5 van de Vlaamse middelen, en staat minstens gelijk met een verlies van meer dan 1 FTE (voltijds equivalent) per instelling. De aanvullende subsidie dreigt – bijvoorbeeld onder een volgende cultuurminister wiens visie we niet kunnen voorspellen – volledig naar een aantal paradepaardjes te gaan en dan vallen alle anderen op een onwerkbaar klein budget terug. Daarom vragen wij het basisniveau op 250.000 euro te houden.

Over de projectsubsidies staat in artikel 74: “De Vlaamse Regering kan (...) een projectsubsidie toekennen aan een publiekrechtelijke of een privaatrechtelijke rechtspersoon zonder winstgevend doel”. Waarom gebeurt hier geen afstemming met het Kunstendecreet, waar ook rechtspersonen mét winstgevend doel projectsubsidies kunnen aanvragen? Sommige zijn de behoeders van belangrijke erfgoedcollecties en zij kunnen met een dergelijke subsidie hun collecties ontsluiten voor een publiek, wat zij anders misschien niet zouden doen.

In artikel 74 staat: “De volgende projecten komen niet in aanmerking voor de subsidiëring (...) projec-

ten van organisaties die een werkingssubsidie ontvangen”. Dat sluit de musea uit die zijn ingedeeld bij het Vlaamse niveau en structurele werkingssubsidies ontvangen. In een veld dat volledig geprofessionaliseerd is, en waarin de hoogte van de structurele middelen voldoende ruimte laat voor uitzonderlijke projecten en dergelijke, zou dit ook niet meer dan logisch zijn. Deze maatregel komt echter op een moment dat de professionaliseringsfase van de landelijk erkende musea lang niet is afgewerkt, en zij nog lang niet op het gewenste subsidieniveau zitten. Projecten educatieve werking zouden zeker open moeten blijven voor deze subsidie, zeker in het kader van de 1 euromaatregel. Het beschikbare budget voor projectsubsidies daalt echter met 1.079.000 euro.

Wat de beheersovereenkomsten betreft, stelt artikel 36, §2: “De Vlaamse Regering sluit (...) een beheersovereenkomst met een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie (...). Die beheersovereenkomst bepaalt de opdracht die de Vlaamse Gemeenschap geeft aan de collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie voor de versterking van de cultureel-erfgoedgemeenschap. In de beheersovereenkomst wordt die opdracht vertaald naar doelstellingen en resultaatgebieden.”. In artikel 54, §2, staat hetzelfde voor samenwerkingsverbanden.

Dit levert het gevaar op van politieke inmenging in de beleidskeuzes van erfgoedorganisaties. Zij moeten al een beleidsplan indienen, dat na advisering de basis vormt van de eventuele subsidie en haar grootte. Waarom is daarnaast dan nog een beheersovereenkomst nodig waarin duidelijk een opdracht gegeven wordt? Het is logisch dat daarmee ook de administratieve lasten vermeerderen. VOBK wil een pleidooi houden voor een voorwaardenschepend en zo min mogelijk sturend erfgoedbeleid op het vlak van musea.

Voor musea is er geen openbeleidsperiode, in tegenstelling tot voor de cultureel-erfgoedconvenants, landelijke expertisecentra voor cultureel erfgoed, landelijke cultureel-erfgoedorganisaties voor volkscultuur en voor uitgevers die een subsidie ontvangen voor het uitgeven van een periodieke publicatie. Dat komt erop neer dat er slechts om de vijf jaar een instapmoment is voor musea om werkingsmiddelen aan te kunnen vragen. Er is geen afstemming met de andere organisatievormen in de erfgoedsector. Ons voorstel is de mogelijkheid van de openbeleidsperiode, wat ons een goed idee lijkt, voor alle organisatievormen in te voeren.

De evaluatie gebeurt door het agentschap Kunsten en Erfgoed. De beoordeling gebeurt in samenspraak met een bevoegde beoordelingscommissie. De beoordeling van een volgende aanvraag voor een volgende beleidsperiode kan door de evaluatie beïnv-

vloed worden. Het lijkt aangewezen, met het oog op afstemming, om bij de evaluatie ook de betrokken beoordelingscommissie te raadplegen.

Over de indexatie zegt artikel 87 dat de in het decreet vermelde werkingssubsidies jaarlijks geïndexeerd kunnen worden. Het lijkt aangewezen om conform het Kunstendecreet (artikel 5, §3) ook in de mogelijkheid te voorzien om ook de toegekende bedragen te indexeren. Een beleidsperiode van vijf jaar zonder indexering betekent namelijk een minimaal verlies aan koopkracht van minstens 10%. Afstemming is wenselijk.

Tot slot heeft VOBK enkele opmerkingen bij de technische normen. Artikel 24 stelt: “De beleidsperiode voor musea duurt vijf jaar, begint op 1 januari van het laatste jaar van de legislatuur van het Vlaams Parlement en eindigt op 31 december van het vierde volledige jaar van de volgende legislatuur van het Vlaams Parlement. De beleidsperiode voor culturele archiefinstellingen duurt vijf jaar, begint op 1 januari van het vierde volledige jaar van de legislatuur van het Vlaams Parlement en eindigt op 31 december van het derde volledige jaar van de volgende legislatuur van het Vlaams Parlement.”. Waarom zijn de beleidsperiodes niet op elkaar afgestemd? Waarom begint de beleidsperiode voor musea op het einde van een legislatuur? Momenteel is met het Kunstdecreet net daarrond een probleem. Laat dit niet onvoldoende beleidsruimte voor een volgende minister van Cultuur?

Artikel 11 stelt: “Een aanvraag voor een kwaliteitslabel voor een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie kan elk jaar uiterlijk op 15 januari worden ingediend (...)”. Artikel 34, §1, stelt: “Een aanvraag voor een werkingssubsidie voor een collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisatie als vermeld in artikel 31, §1, wordt uiterlijk op 1 april van het jaar dat voorafgaat aan de beleidsperiode (...)”.

Momenteel is het zo in het ontwerp van decreet dat een museum eerst een kwaliteitslabel moet krijgen voor het een werkingssubsidie kan aanvragen. Maar wij vinden dat, als een aanvraag voor een kwaliteitslabel en indeling op Vlaams niveau lopende is, in hetzelfde jaar een werkingssubsidie moet kunnen aangevraagd worden, zeker als men bij gebrek aan openbeleidsperiode vijf jaar moet wachten.

Artikel 36 stelt: “Voor culturele archiefinstellingen ingedeeld bij het Vlaamse niveau (...) bedraagt de werkingssubsidie (...) ten minste 90% van de werkingssubsidie die werd toegekend op basis van het vorige beleidsplan (...)”. Men kan dus, indexatie in rekening gebracht, nooit meer dan 20% terugvallen, tenzij bij een slechte evaluatie. Dat is fantastisch, maar geldt enkel voor culturele archiefinstellingen.

Wij vragen om dit uit te breiden naar alle organisatievormen.

Tot slot wil ik, ondanks de enorme appreciatie voor de hernieuwde interesse in erfgoed, de hoop uitdrukken dat het na invoering van het nieuwe decreet toch heel even stil blijft in het Vlaams Parlement over de erfgoedsector. Na de opeenvolging van nieuwe decreten en decreetwijzigingen, is de sector namelijk decreetmoe. Het zich aanpassen aan nieuwe verwachtingspatronen, beleidsrichtlijnen en regelgeving, vergt van de instellingen heel wat energie en brengt steeds opnieuw een pak administratieve lasten met zich mee. Laat ons dus hopen dat dit decreet, dat zeker een verbetering is na wat bijschaven hier en daar, een iets langere houdbaarheidsdatum heeft dan het huidige Erfgoeddecreet van 2004.

Ik wens de aanwezige leden van de commissie Cultuur te danken voor hun interesse in de erfgoedsector, en de commissie te danken voor het horen van VOBK als vertegenwoordiger van de museumsector.

7. Uiteenzetting door de heer Johan Vannieuwenhuyse, voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) vzw

De heer Johan Vannieuwenhuyse: De Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen (VVBAD) vzw is de enige beroepsvereniging van archivariissen, bibliothecarissen en documentalisten in Vlaanderen. Deskundigheidsbevordering bij en belangenbehartiging voor de leden zijn haar belangrijkste doelstellingen. De vereniging bestaat uit vier secties die elk een deelsector vertegenwoordigen: Archief en Hedendaags Documentbeheer; Openbare Bibliotheken; Schoolbibliotheken; Wetenschappelijke en Documentaire Informatie. Daarnaast zijn er twee intersectorale commissies: Erfgoedbibliotheken Vlaanderen en Overleg Kunstbibliotheken Vlaanderen (OKBV).

De VVBAD is gelukkig met de methodiek gebruikt bij het tot stand komen van dit ontwerp van decreet. De betrokken VVBAD-deelsectoren werden geraadpleegd bij het wordingsproces via de verschillende voorbereidende werkgroepen. De VVBAD is ook gelukkig met de communicatie. Er was onder meer de hoorzitting van 11 juni 2007 waar het nieuwe ontwerp van decreet werd voorgesteld aan de erfgoedsectoren en waar alle actoren uit het werkveld hun vragen en opmerkingen konden formuleren.

De VVBAD is ten slotte gelukkig met het inhoudelijke resultaat. In het algemeen is er een duidelijke en consequente lijn aangehouden bij het ontwikkelen van het erfgoedbeleid in de voorbije jaren: eerst sec-

torale decreten, experimentele subsidieregelingen, experimentele erfgoedconvenants die uiteindelijk geleid hebben tot het voorliggende samenhangende, geïntegreerde en integrale ontwerp van Cultureel-erfgoeddecreet.

Er vindt een integratie plaats van alle erfgoedsectoren (culturele archiefinstellingen, erfgoedbibliotheken, musea en de volkscultuur) en de meeste deelsectoren worden op een gelijke manier en volgens dezelfde criteria behandeld. Ook publiekrechtelijke archieven worden volwaardig betrokken in het ontwerp van decreet voor zover zij een culturele archiefwerking ontplooiën.

In het bijzonder bevat het ontwerp van decreet vernieuwingen die naar verwachting positief zullen werken voor de culturele archiefinstellingen en de erfgoedbibliotheken.

Het kwaliteitslabel wordt nu uitgebreid naar de culturele archiefinstellingen, zowel privaatrechtelijke als publiekrechtelijke, en de erfgoedbibliotheken. Het label zal ongetwijfeld de professionalisering in deze instellingen bevorderen en het zal de deelsector van de erfgoedbibliotheken voor het eerst duidelijk in beeld brengen.

De expertisecentra zullen ervoor zorgen dat deskundigheid niet langer projectmatig moet worden opgebouwd, maar nu op een meer bestendige en constructievere wijze aan de deelsectoren ter beschikking gesteld kan worden.

De Vlaamse Erfgoedbibliotheek wordt opgericht en krijgt middelen.

De regionale depotwerking is een eerste stap om het gebrek aan kwaliteitsvolle bewaarruimten te verhelpen. De projectsubsidies worden eenvoudiger en overzichtelijker, doordat verschillende vorige regelingen in het voorliggende ontwerp van decreet zijn geïntegreerd en op elkaar afgestemd. Ook publiekrechtelijke culturele archiefinstellingen komen nu eenduidig hiervoor in aanmerking.

De VVBAD wil ook een aantal aandachtspunten meegeven. In het algemeen zullen er echt voldoende financiële middelen nodig zijn om het ontwerp van decreet volledig te realiseren. Er zal voldoende aandacht moeten zijn voor de specificiteit van de betrokken sectoren. Archieven, boeken en museumobjecten kunnen nu eenmaal niet op dezelfde wijze behandeld worden.

In het bijzonder is het weliswaar logisch dat elk bestuursniveau verantwoordelijk wordt gesteld voor de instellingen van het eigen niveau, maar die verantwoordelijkheid zal ook daadwerkelijk en in de prak-

tijk moeten worden opgenomen.

Expertisecentra zouden nooit opgeheven mogen worden zonder echte zekerheid dat de deskundigheid voldoende doorgedrongen is in het veld.

Erfgoedbibliotheken dienen zich verder te kunnen ontwikkelen en vergen eenzelfde benadering als de culturele archiefinstellingen en de musea, onder meer op het vlak van de indeling in niveaus en van de werkingssubsidies.

Bij de uitbouw van regionale depotwerking zal voldoende rekening moeten gehouden worden met de behoeften van culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken. Bij de inrichting van dergelijke depots is het nodig rekening te houden met specifieke vereisten, zoals passende bewaaromstandigheden voor elk van de objecten.

Voor de projectsubsidies lijkt de lat toch wel bijzonder hoog te liggen; de criteria van landelijke relevantie en voorbeeldwerking sluiten projecten rond conservering en ontsluiting vrijwel uit, hoewel de behoeften in deze domeinen van de culturele archiefinstellingen en de erfgoedbibliotheken juist bijzonder groot zijn.

De door de sector gewenste aanzet tot de inrichting van een Vlaams decretaal depot naar voorbeeld van andere Europese staten, is niet behouden in het ontwerp van decreet.

Met dit ontwerp van decreet wordt – meer dan voorheen – de culturele archiefwerking van de publiekrechtelijke archiefinstellingen geregeld. Daarmee is zeker nog aan niet alle behoeften van deze deelsector verholpen. Daarvoor is een publiekrechtelijk archiefdecreet dringend gewenst. De federale Archiefwet van 1955 beantwoordt in geen dele meer aan de hedendaagse staatstructuur. Een aanzet werd onlangs gegeven door de VVBAD zelf in opdracht van het agentschap Kunsten en Erfgoed met de studie ‘Proeve voor een Vlaams Archiefdecreet’. Die proeve is op 15 januari 2008 neergelegd bij het agentschap en wil een samenhangende regeling aanbieden voor de archiefzorg en het document- en archiefbeheer bij de Vlaamse overheidsinstanties van alle bestuursniveaus.

8. Vragen van de commissieleden en antwoord van de sprekers

De heer Paul Delva: FARO is ervan overtuigd dat Vlaanderen de kaart van de interdisciplinaire kruisbestuiving moet kiezen. Wat bedoelt FARO daar precies mee? Betekent het dat de subdisciplines van erfgoed meer met elkaar moeten samenwerken, of

dat erfgoed meer moet samenwerken met andere sectoren? Heeft FARO geen enkele bedenking of suggestie bij het ontwerp van decreet?

Over de 1 euromaatregel zei mevrouw Devos dat alleen de ticketprijs wordt gecompenseerd. Jongeren mogen gratis naar het museum maar er is geen geld voor een meer uitgewerkte educatieve omkadering. Klopt die interpretatie? De maatregel is volgens VOBK onvoldoende uitgewerkt, de organisatie stelt voor om te starten met musea die zich op 1 juli vrijwillig aanmelden als proefproject. In een decreettekst staat echter dat musea sowieso zelf beslissen om al dan niet in de nieuwe maatregel te stappen. Daarover kunnen er teksten uitgewerkt worden tussen de overheid en de musea, maar die zijn absoluut niet verplicht om te participeren.

De vraag waarom rechtspersonen met een winstgevend doel geen projectsubsidies kunnen aanvragen is terecht, evenals de vergelijking met het Kunsten-decreet. Het is de bedoeling dat er beheersovereenkomsten gesloten worden tussen de overheid en de culturele-erfgoedorganisaties die de collecties beheren. In die overeenkomsten zullen de opdrachten van de organisaties bepaald worden. Waar zit het gevaar voor politieke inmenging precies?

De heer Dirk de Kort: Een hoorzitting heeft vooral tot doel te vernemen of een goede methodiek gevolgd is bij de totstandkoming van het ontwerp van decreet en of er nog suggesties voor verandering zijn. Zo kunnen we vermijden dat het decreet na een korte periode gewijzigd moet worden. Daarom is het spijtig dat het steunpunt geen aandachtspunten naar voren brengt. De andere sprekers hebben een eerder genuanceerd standpunt en formuleren wel degelijk opmerkingen.

Heeft mevrouw Devos een voorstel van amendement klaar in verband met de 1 euromaatregel?

De heer Jo Vermeulen: Met een positieve evaluatie is niets mis. De sprekers zijn vrij om hun oordeel over het ontwerp van decreet te geven.

De heer Jos Stassen: Goede intenties leiden niet noodzakelijk tot goede wetteksten. Daarom is het belangrijk de uitwerkingwijze van de ideeën die blijkbaar algemeen gesteund worden, te beoordelen. Kan de minister antwoorden op de opmerkingen van het VOBK? Los van het feit dat de 1 euromaatregel goed is, moet die technisch ook correct uitgewerkt worden. Er zijn elementen die erop wijzen dat de maatregel een aantal ongewenste gevolgen heeft. Als vijftienjarigen niet goed begeleid worden bij hun museumbezoek, zetten ze misschien voor de rest van hun leven geen voet meer in een museum. Dan is de

1 euro weggesmeten geld.

Waarom worden er volgens mevrouw Devos verschillende beleidsperiodes gehanteerd? Bestaat het gevaar dat de beleidsperiodes van het ontwerp van decreet tot een averechts effect leiden? Bestaat er een schematische voorstelling van de beleidsperiodes? Het is niet zo eenvoudig om aan dat probleem te verhelpen want dan moet het ontwerp van decreet deels herschreven worden, niet om het opzet te veranderen maar om de uitvoering te vergemakkelijken.

De heer Jo Vermeulen: Door de gebiedsgebonden erfgoedconvenants zou het Vlaamse en internationale perspectief in het gedrang komen. Klopt dat volgens FARO?

De opmerking over de politieke inmenging verbaast mij ook. Een beheersovereenkomst heeft te maken met afspraken over beleidsintenties. Ook de opmerking over de beleidsperiodes bevreemdt me. Gebruikt VOBK het begrip politieke inmenging niet te eng?

Zijn, volgens de heer Vannieuwenhuysen, het platform en het netwerk van erfgoedbibliotheken een goede basis voor een Vlaams decretaal depot?

De heer Marc Jacobs: De interdisciplinaire kruisbestuiving slaat op de twee mogelijkheden, dus zowel in de sector zelf als tussen de sectoren. De erfgoeddisciplines die genoemd zijn in het ontwerp van decreet als museologie, archivistiek en etnologie, zijn allemaal interdisciplines. De voorbije jaren vloeien musea, archieven, volkscultuurorganisaties steeds meer in elkaar over. Precies aan dat soort hybride structuren wordt een antwoord geboden door de introductie van expertisecentra. Wat ons heel erg bevalt in het ontwerp van decreet is dat het ruimte biedt aan die evolutie.

De heer Bert Schreurs: Samenwerking slaat ook op wat buiten het erfgoedveld valt. Het ontwerp van decreet biedt de erfgoedsector absoluut een historisch potentieel om een brug te slaan met bijvoorbeeld de kunstensector.

De heer Marc Jacobs: FARO heeft de totstandkoming van het ontwerp van decreet van nabij gevolgd. Volgens het steunpunt is het een van de best haalbare compromissen. Het is goed dat het onderhandelbaar en stuurbaar is, onder meer via beheersovereenkomsten. Kortom, het ontwerp van decreet biedt alle mogelijkheden om te komen tot het optimaliseren van het werkveld op een zachte en doordachte manier, en op het flexibel inspelen op de evoluties.

Het gebiedsgebonden karakter van de erfgoedconvenants biedt het steunpunt inderdaad een boeiende

uitdaging. Het steunpunt krijgt immers de taak om de totstandkoming van de fora en de convenants te begeleiden. Het steunpunt zoekt daarvoor inspiratie in buitenlandse modellen.

Het ontwerp van decreet is gericht op ontwikkeling en hefboomen. Daarom hebben we onze toelichting ook hefboomen voor de toekomst genoemd. De hefboomen moeten veel vooruitgang mogelijk maken.

Mevrouw Fran Devos: Er wordt nog steeds overlegd over de compensatie en de flankerende maatregelen (educatieve begeleidingsvormen) voor de 1 euromaatregel. Volgende week is er nog een vergadering gepland. De nu aangekondigde flankerende maatregel is de oprichting van een werkgroep in FARO om kennis en expertise uit te wisselen. Dat is nog geen financiële impuls maar toch een belangrijke ontwikkeling. Het is nog niet duidelijk of er meer geld komt voor educatieve omkadering.

Het totale budget van 1 miljoen euro is berekend op de huidige landelijke erkende musea. Als er een aantal bijkomen, zal het budget niet meer volstaan. Het Speelgoedmuseum levert goed werk, een landelijke erkenning weze hen gegund, maar het zou budgettaire problemen opleveren voor de 1 euromaatregel.

De instap op 1 juli is inderdaad vrij, het wordt alleen niet zo aan de musea gecommuniceerd. Op de vorige vergadering over de 1 euromaatregel werd de vraag van tafel geveegd met het argument dat de communicatie niet efficiënt kan verlopen als niet alle musea tegelijkertijd deelnemen. Ook is er geopperd om een uitzondering toe te staan aan musea die al meer dan 40 percent van hun bezoekersaantal uit die doelgroep halen. Dat lost de budgettaire kwestie voor bijkomende landelijke erkenningen op, want eventuele kandidaten als In Flanders Fields, Bokrijk en het Speelgoedmuseum, halen dat percentage al.

Het woord politieke inmenging klinkt zwaar, maar onderhandelingen tussen twee partners waarbij de ene partner een smak geld aan de andere kan geven, zijn onderhandelingen tussen ongelijke partners. De geldschietster legt meer gewicht in de schaal en kan bepaalde aspecten in de beheersovereenkomst krijgen die de andere partner er misschien liever niet in wou.

Het Kunstendecreet geeft ook structurele werkingsubsidies aan organisaties. Die organisaties dienen een beleidsplan in. Daarover wordt een advies geformuleerd. Op basis daarvan worden de subsidies toegekend. De organisaties krijgen nog een kans om op basis van de adviezen en de toegekende sommen, dus de budgettaire realiteit, een geactualiseerd beleidsplan in te dienen. Meestal is er een wereld van verschil

tussen de toegekende en de aangevraagde middelen.

VOBK vraagt eigenlijk waarom die werkwijze niet voor de erfgoedsector geldt.

VOBK heeft geen voorstel van amendement. In het ontwerp van decreet staat immers dat in de beheersovereenkomst kan worden vastgelegd of de 1 euromaatregel van toepassing is. Eigenlijk wordt het dus per museum bepaald en zal de maatregel niet zo maar voor alle landelijke musea van toepassing zijn. Het ontwerp van decreet maakt het mogelijk om bepaalde musea buiten de regeling te houden. Zo wordt het echter niet bekendgemaakt aan de musea. Momenteel krijgen zij de boodschap dat het een verplichting is.

Verschillende musea zijn wild enthousiast over de 1 euromaatregel, andere musea helemaal niet. Het oordeel of het een goede maatregel is, verschilt dus. VOBK kan daar geen eenduidig standpunt over geven. Bepaalde musea zijn zelfs voorstander van het Britse systeem: gratis bezoek aan de vaste collectie, betalend voor de tijdelijke tentoonstellingen. Er is wel eensgezindheid dat de technische uitwerking nog op punt moet worden gesteld.

Ik heb geen verklaring voor het feit dat de beleidsperiodes van de archiefinstellingen en de musea niet samenvallen, tenzij dat het een gevolg is van de verlenging van de huidige decreettermijnen. Het is echter zinloos alles in één decreet te regelen als het een voortzetting blijft van de vorige decreten. Het lijkt me logischer om via een overgangsbepaling de beleidsperiodes gelijk te laten lopen. Ik weet niet waarom daar niet voor is geopteerd.

Het feit dat er geen openbeleidsperiode is, brengt met zich mee dat een museum best eens grondig nadenkt vooraleer een landelijke erkenning aan te vragen. Het kan immers jaarlijks een erkenning, maar slechts om de vijf jaar subsidies aanvragen. Eens landelijk erkend, zijn de steden of provincies dan nog verantwoordelijk voor de financiën van het museum? Kunnen ze hun subsidies stopzetten terwijl het museum misschien nog vier jaar moet wachten vooraleer het werkingsmiddelen kan aanvragen? Openbeleidsperiodes kunnen dergelijke problemen voorkomen.

Voorheen was de basissubsidie voor alle musea gelijk. Die financiering kon worden aangevuld met projectsubsidies. Het ontwerp van decreet maakt de werkingsubsidies variabel. Daarom is de opmerking over beleidsperiode en regeerperiode relevant. Nu ligt de middelenverdeling van de ene minister ook de volgende regeerperiode vast. Er zijn geen correcties mogelijk. Het gaat dus niet alleen over het beleid, maar ook over de middelenverdeling.

De heer Johan Vannieuwenhuyse: Met depot bedoelen wij het verplicht deponeren en registreren van alle publicaties. Nu is er sprake van een depot voor digitale publicaties. VVBAD zou dat graag uitgebreid zien tot papieren publicaties met een decretaal depot dat een pendant of afgeleide is van het federaal wettelijk depot. Op die manier kan Vlaanderen aan een soort erfgoedopbouw doen.

De voorzitter: Ik dank de sprekers voor hun interessante bijdrage aan deze hoorzitting.

De verslaggevers,

De wnd. voorzitter,

Erik ARCKENS
Johan VERSTREKEN

Jo VERMEULEN
